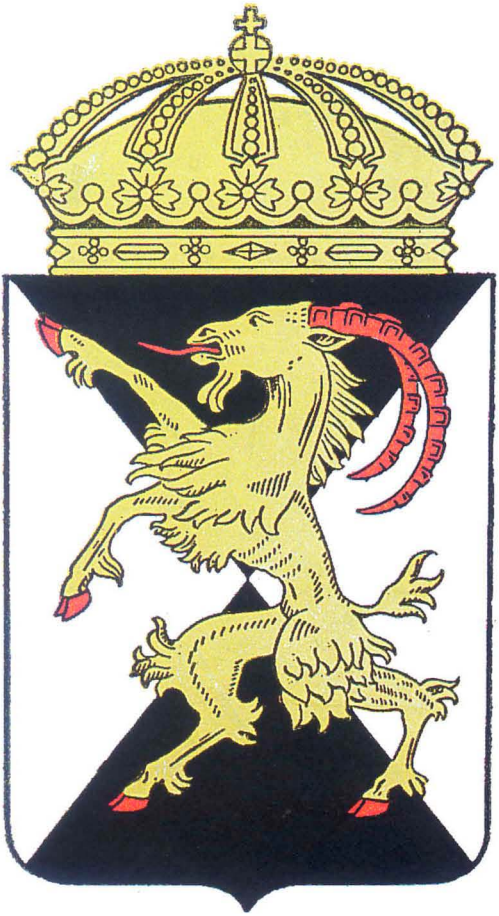
BOCKEN
2008

MEDLEMSBLAD FÖR KUNGL HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING

BOCKEN

Årgång 68

Ansvarig utgivare
och redaktör
Överstelöjtnant Knut Björkenstam
Birger Jarlsgatan 102 A, 1 tr.
114 20 Stockholm
Telefon: 08-15 69 34

Kamratföreningens sekreterare
Major Hans Beminge
Sparbiten 2
806 48 Gävle
Telefon: 026-16 74 17

Kamratföreningens kassör
Kapten Kurt Kvist
Rodergatan 44 G
802 32 Gävle
Telefon: 026-18 47 06

Kamratföreningens plusgiro
13 73 32-3

I 14 S plusgiro
25 86 42-8

Medlemsavgifter för år 2009
Kamratföreningen 150:–, ständigt medlemskap 2.250:–
familjemedlemskap 75:–
I 14 S 50:–

Hemsida Kamratföreningen
www.i14.se
Hemsida I 14 S
www.i14s.se

* * *

Vid köp av äldre årgångar av Bocken samt av regementets två videofilmer kontakta kassören.
Filmerna är: "Sista utbildningsåret 1992–1993" och "Hälsinge regemente i Gävle 1909–1994".

ISSN 0347-299X

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sidan

Förord 4
av redaktören
Kamratföreningens ordförande har ordet 5
Information från Gävleborgsgruppen 7
av överstelöjtnant Raymond Iller
Ur regementets krigshistoria 9
av överstelöjtnant Knut Björkenstam
Gävle landstormspojkar 17
av överstelöjtnant Knut Björkenstam
Mina första år med Kunglig Hälsinge regemente IV 21
av major Folke Alnevik
IS 1 I 14, 1958 – Fanvakten i Mohed 1958 – Ett 50-årsjubileum 31
av kapten Lennart Mattsson
En episod från Kungsbäck 34
av major Göran Österdahl
Fälttjänstövning på sent 1950-tal 35
av överstelöjtnant Sten Söderpalm-Berndes
Repetitionsövnings- och rekrytminnen 37
av journalist Bo "Pralen" Melander
En musikpaviljong 41
av lokalhistoriker Jan G. Ljungström
Kamratföreningen 1938–2008 43
av överstelöjtnant Knut Björkenstam
Årsmötet 2008 49
av överstelöjtnant Knut Björkenstam
Med kamratföreningen i Tallinn 53
av major Hans Beminge
Mohed 1689–1908 55
av överstelöjtnant Knut Björkenstam
Mohed den 6 september 2008
– 100 år sedan sista regementsmötet på Mohed 59
av major Hans Beminge
Kamratföreningens verksamhet 2007 63
Skifte på ledningstoppen i I 14 S 65
av ingenjör, kapten Carl Gustav Dahl
I 14 S verksamhet 2007 67
Medlemmar som avlidit 2007–2008 70

FÖRORD

Ett år går verkligen fort. Nu är det åter dags att skriva ett förord till *Bocken*. Det gäller för mig som redaktör att variera mig i skrivandet vilket inte är det lättaste. Hur som helst, här är i alla fall årets förord.

Först skall konstateras att *Bockens* första nummer kom ut år 1938, samma år som kamratföreningen bildades. Sålunda kan årsskriften liksom kamratföreningen i år högtidlighålla sitt 70-årsjubileum. Dock har skriften inte utkommit varje år. År 1960 kom den inte ut. Det berodde på att *Bocken* skulle övergå till bokform och knytas an till utbildningsåret för de värnpliktiga. Nästa utgåva blev således *Bocken 1960/1961*. Utgivningen fortsatte så till och med 1984/1985 för att därefter få "rubriken" *Bocken 1986* och så vidare.

Åren 1994 och 1995 blev det ingen årsbok av skäl som jag inte skall beröra här. Nästa bok i serien gavs ut 1996 och kom då för ordningens skull att jämväl omfatta åren 1994 och 1995. Sedan har åren gått och kamratföreningen genom sin årsskrift kunnat hålla kontakten med medlemmarna. För de flesta av dessa är ju *Bocken* vad de får ut av sin medlemsavgift och sitt medlemskap.

Försvarsmaktens ekonomi är alltfort i obalans, något som påverkar dess stöd till de militära kamratföreningarna. Detta har även vår förening märkt av. Gävleborgsgruppen har genom "order uppifrån" tvingats dra ner på sitt ekonomiska bidrag till oss. Vi kan bara hoppas att nedskärningen är av temporär natur. I alla fall bör enligt mitt förmenande kamratföreningens styrelse snarast ta upp frågan med riksförbundet (SMKR) för att få förbundet att förstå allvaret i situationen och kraftfullt reagera gentemot Försvarsmakten (ÖB).

Jag tackar de författare som i år bidragit med artiklar i årsskriften. Ni är all heder värda. Samtidigt vill jag ånyo uppmana andra att skriva till redaktören. Det behöver inte bara vara medlemmar i föreningen som skriver. Har dessa "intressanta" bekanta så låt dem komma till tals. Nu är det rätt tunt i manuskriptlådan. Så töva icke!

Härmed är det dags att sätta punkt för årets förord. Jag hoppas att Du som läsare då Du kommit till slutet av *Bocken* är nöjd med vad Du läst. Låt mig gärna få veta vad Du tycker, bra eller inte spelar ingen roll.

Slutar traditionsenligt med en önskan om en hoppeligen trevlig stund med *Bocken 2008*. Jag önskar Dig samtidigt EN GOD JUL och ETT GOTT NYTT ÅR.

Knut Björkenstam
Redaktör

KAMRATFÖRENINGENS ORDFÖRANDE HAR ORDET

Det är med både glädje och oro som jag sätter mig ner för att skriva dessa rader. Glädjen bottnar naturligtvis i att kamratföreningen även i år kan se tillbaka på ett bra år och överlämna årsskriften Bocken till sina medlemmar. Mer om detta längre fram. Oron kommer från det faktum, att återigen anser Försvarsmakten att tilldelade pengar inte räcker, och därför måste organisationen ytterligare minska. I drygt 30 år har denna process pågått. Det började med Försvarsmaktsutredningen 1977, och därefter har vi upplevt detta vid varje försvarsbeslut. Inte sällan har vi fått höra att när nedskärningarna väl är genomförda är organisationen i balans men varje gång har detta visat sig vara ett önsketänkande. Mycket tydligt var detta efter försvarsbeslutet 1996. Fredagen den 13 december (!) gladdes vi då på Dalregementet åt att vårt regemente skulle leva vidare i den nya organisationen, och personalen fick fira jul och nyår i lugn och ro. Men glädjen blev kortvarig. Redan i januari fick vi erfara att det fanns stora svarta hål i ekonomin och att ytterligare nedskärningar erfordrades. Dessa hål ledde så småningom fram till ett försvarsbeslut som ÖB kallade för "ett stålbad".

Nu är det alltså dags igen. Oron stärks denna gång, då vi förstått att ÖB nu bland flera andra enheter också vill lägga ner Gävleborgsgruppen. I skrivande stund är det bara ett förslag. När Bocken når våra medlemmar kanske vi vet svaret. Att förslaget har tagits fram på mycket kort tid vet vi. För kort tid säger flera ledande politiker, och några drar sig inte för att kalla förslaget för ett hafsverk. Vi vet också att ÖB:s ursprungliga tidsplan inte höll utan att förseningar i arbetet har uppstått. Möjligen kan också Rysslands uppbyggnad av sin försvarsmakt och landets agerande i Georgien påverka utgången. Ett flertal politiker har med anledning av detta i media uttalat sin tvekan över att spara ytterligare på försvaret utan ser i stället ett behov av ytterligare medel till verksamheten. Låt oss nu hoppas att beslutsfattarna tar sitt förnuft till fånga och låter Gävleborgsgruppen leva vidare. Den behövs därför att det är den sista militära enheten i vårt län och utan den är risken stor att hemvärnet och de frivilliga försvarsorganisationerna går en mycket dyster framtid till mötes. Vad jag kan förstå så värnar vi fortfarande om begreppet ett folkförankrat försvar. Det är mycket få unga män och kvinnor från vårt län som gör eller får göra sin värnplikt. Folkförankringen vilar nu endast på våra frivilliga. Utöver viktiga militära uppgifter har ju Gävleborgsgruppen också en väsentlig roll vid påfrestningar i det civila samhället, och den betyder naturligtvis också mycket för vår förening. I förra årets Bocken gjorde jag en personlig jämförelse mellan vårt försvar och Finlands,

och min slutsats var att Finland får mycket försvar för relativt lite pengar. Gävleborgsgruppen är ett exempel på samma sak.

Så över till vår egen verksamhet. Medlemsantalet ligger relativt fast på en hög nivå. Vi är omkring 370 medlemmar, och det är glädjande. Men det finns utrymme för fler. Årsmötet lockade som vanligt många deltagare. Mer om detta längre fram. En uppskattad vårresa, denna gång till Estland, har genomförts, och även denna redovisas på annan plats, men låt mig ändå här rikta ett stort tack till vår medlem och resans arrangör Anders Lindström för hans fina arrangemang. Årets tredje sammankomst var höstens utflykt till Mohed där jag på den här platsen nöjer mig med att rikta ett stort tack till Mo Hembygdsförening. Med anledning av att det i år är 100 år sedan Kungl. Hälsinge regemente genomförde sitt sista regementsmöte på Mohed, inledde vi ett samarbete redan förra hösten, som i år ledde fram till högtidsdagen den 6 september. Men samarbetet och utbytet kommer att fortsätta. Hembygdsföreningen har stora ambitioner och stor kunskap om regementets tid på Mohed, och vi ser det som självklart att stödja våra vänner i detta arbete. Ett exempel är att föreningen ansökt om att få pengar för att starta arbetet med att bygga upp ett "regementsmuseum" i den byggnad som en gång var regementets tvättstuga.

Och sist men inte minst har föreningen även i år glädjen att överlämna årsskriften Bocken till sina medlemmar. Vi riktar ett varmt och uppriktigt tack till makarna Knut och Agneta Björkenstam utan vars uppoffrande arbete detta inte varit möjligt.

Blickar vi framåt mot 2009, så hoppas vi att Anders Lindström arrangerar en ny spännande vårresa. Ett festligt årsmöte i mars–april har vi också att se fram emot. Höstens festlighet ägnas åt att erinra om att det detta år är 100 år sedan regementet flyttade in i kasernerna på Kungsbäck. Mera information om dessa möten kommer längre fram, men jag kan redan nu utlova att vi till 100-årsjubileet kommer att ge ut en särskild minnesskrift, som skildrar axplock ur vårt regementes verksamhet på Kungsbäck. Våra medlemmar har alltså att se fram emot två intressanta skrifter nästa år.

Till sist vill jag rikta ett varmt tack till alla som genom sitt medlemskap och på annat sätt bidragit till att 2008 blev ett bra år med Kungl. Hälsinge regementes kamratförening. Fortsätt att värva nya medlemmar, framför gärna Dina åsikter om vår verksamhet och kom med förslag som ytterligare förbättrar vår verksamhet. Kungl. Hälsinge regementes kamratförening skall också i framtiden vara en livaktig förening till gagn för våra medlemmar.

Rolf Dahlström

INFORMATION FRÅN GÄVLEBORGSGRUPPEN

av Raymond Iller

Ser ut genom fönstret, bort mot Lilla fältet. Det är grönt, solen skiner mellan moln som är grå i kanten. Kommer nog att bli en hygglig dag i dag så här dagen före midsommarafton. Undrar som så många andra hur vädret skall bli i morgon. I morgon, ja det är många funderingar som handlar om i morgon. Vad skall det bli av oss? Ännu en gång så står vi under nedläggningshotet.

Gävleborgsgruppen och ytterligare åtta utbildningsgrupper samt Arvidsjaur är de plattformar som Försvarsmakten (FM) pekat ut för avveckling. En avveckling som handlar om att FM skall komma i balans med sin budget. Och det är väl inget konstigt med det! Att "rätta mun efter matsäcken" är ju precis vad du och jag får göra hemma varje månad. Det konstiga är ju förstås att det drabbar oss! Vi som är både efterlängtade och proffsiga.

Vår uppgift är att möta de krav som frivilligheten ställer. En frivillighet som ställer krav på närvaro, korta omloppstider, snabba leveranser, flexibilitet, personkännedom, engagemang, delaktighet och bra övningsutbildningsverksamhet. Om vi inte klarar att möta dessa krav så väljs vi bort till förmån för annan och bättre verksamhet. Slutsatsen är förstås att vi måste kunna möta kraven och det kan vi bara göra här hemma i länet med en permanent bemanning.

Det förslag som FM lämnat till regeringen innebär en utarmning av Hemvärnet, en centralisering av det som blir kvar, en försämring av folkförankringen och på sikt en nedläggning av Hemvärnet i vårt län. Ställer därför följande frågor:

Vem skall ställa upp om inte Hemvärnet finns?

- Vid extra ordinära händelser
  - exempelvis snökaoset i Gävle 1998
  - översvämningarna i Hälsingland 2000
  - branden i Hassela 2008.
- Vid eftersök, 3–5 eftersök genomförs varje år i länet.

Hur skall Försvarsmakten, utan Hemvärnet, lyckas med nedan uppräknade inflytelser?

- folkförankring och insyn i försvaret
- närvaro över hela landet
- samverkan med samhället
- skydd av viktiga militära och civila objekt

- numerär när det plötsligt oväntade inträffar
- vid behov av specialister och utfyllnad i internationella insatser.

För mig är svaret entydigt: **Hemvärnet behövs i vårt län och stödet till detsamma likaså.**

Inför 2008 tog vi tidigt ett beslut att vända trenden med våra vikande deltagarsiffror. En utvärdering som gjordes på bred front ute i organisationen visade bland annat att den lokala förankringen saknades. Dessutom så var/är vi i stort behov av att låta våra minsta beståndsdelar (grupper) växa sig starka för att på så sätt kunna bygga vidare. Det har vi gjort genom att bygga underifrån med lokala övningar på hemmaplan med en inriktning på lagutveckling på grupp och plutonsnivå. Hur det har gått?

I huvudsak ser vi en tillströmning på våra övningar och det är mycket positivt. Vi kommer under året att fortsätta att bygga på det lokala perspektivet. Årets tema är alltså "Gruppen i centrum" och vi har en klar och tydlig uppfattning att det är helt rätt väg att gå. Förutom detta så har vi återtagit våra objekt igen. Vi har skapat ett typobjekt för varje hemvärnskompani. Ett objekt som återfinns på hemmaplan som möjliggör övning för såväl chef som trupp.

Förra året kunde du läsa om den nya Helsinge hemvärnsbataljon. Konstaterar så ett år senare att förbandet är på rätt väg. Visst har det uppstått en och annan friktion när rutiner, förband och personal byts ut. Men inget som vi tillsammans inte har kunnat lösa. Bataljonen har fortfarande en del att ta tag i, inte minst på personalsidan.

Och det är samma förhållande i Gestrike hemvärnsbataljon när det gäller att skapa personalplaner som medger en uthållighet över tiden. Detta inte minst för att kunna leverera det stöd som samhället efterfrågar.

Sedan förra *Bocken* så har vi levererat stöd vid tre tillfällen i länet. Vi har genomfört verksamhet vid två eftersök (Söderhamn och Storvik) och vid den stora skogsbranden i Hassela. Vid den branden så var 231 hemvärnsmän vid något tillfälle engagerade i brandsläckningsarbetet. En fantastisk siffra när man betänker att de är hundra procent frivilliga.

Insatsplutonerna har även i år övats på Stora Sätra vid Livgardet i Kungsängen med bra resultat.

När du läser detta så har våra politiker förhoppningsvis bestämt sig. Skall det finnas ett hemvärn över ytan och till det kopplat ett adekvat stöd?

Som avslutning konstaterar jag att det är dessa beslut som kommer att avgöra om jag har någon chans att slå rekordet... (rekordambitionerna beskrevs i förra numret av *Bocken* som Du säkert kommer ihåg).

UR REGEMENTETS KRIGSHISTORIA

av Knut Björkenstam

I årets utgåva av Bocken finns det anledning att under denna rubrik ta upp tre händelser i vilka regementet framgångsrikt deltagit, nämligen *Tåget över Bält 1658* (350 år sedan), slaget vid *Liesna (Ljesnaja) 1708* (300 år sedan) och slaget vid *Oravais 1808* (200 år sedan).

Tåget över Bält torde kunna räknas som en av krigshistoriens djärvaste operationer. På isarna mellan Jylland och Själland via de danska öarna tog sig den svenska armén efter slaget vid Fredriksodde år 1657 (se Bocken 2007) över till Själland och tvingade danskarna till fred, freden i Roskilde 1658. Hälsingarna var med och har sedan 1897 haft segernamnet *Tåget över Bält 1658* på sina fanor.

Drabbningen vid *Liesna* ledde till nära nog en fullständig katastrof för regementet ity att det nära på led hundraprocentiga förluster. Icke förty fanns *Liesna 1708* på regementets fanor av 1855 års modell. Vid fastställandet av 1897 års modell fann de som hade att bestämma att visserligen var slaget ett mandomsprov men inte en seger. Sålunda togs namn och årtal bort.

Slaget vid *Oravais* var en av de hårdaste "affärerna" under det finska kriget 1808–1809. Vårt regemente deltog i detta slag, ett av de största och blodigaste under detta för Sverige så olyckliga krig som kom att leda till att riket sprängdes i två delar. Läs i Bocken 2001 författarens artikel om *Hälsingesoldaten i Oravais*.

Som vanligt i mina historiska tillbakablickar med anknytning till främst segernamnen på regementets fana tillåter jag mig att citera ur kaptenen vid regementet Herman Sundbergs skrift *Kungl. Hälsinge regementes krigshistoria i kort sammandrag*, utgiven 1912. Dåtidens skriv- och stavningsregler har jag inte ändrat. Eventuella utelämningar eller sammandrag är markerade med tre punkter.

*

Tåget över Bält 1658

"Utrustningen af de fartyg, som kräfdes för truppernas öfverförande till de danska öarna *(förf:s anm: efter slaget vid Fredriksodde 1657)*, hade emellertid stött på stora svårigheter, och dessutom kom vintern det året mycket tidigt och isbelade hamnarna.

Hela företaget måste derför inställas, men i stället kom försynen den svenska konungen till hjälp. På nyåret 1658 inträffade nämligen en så stark köld, att de stora hafsvikarna Stora och Lilla Bält tillfröso, hvarvid konung-

en beslöt begagna sig häraf och befallde fältmarskalkten Wrangel att vidtaga förberedelser för att på isen öfvergå Lilla Bält till Fyn.

Natten till den 23 januari hade man låtit undersöka isen upprepade gånger, hvarvid man fann, att om kylan hölle sig ännu några dagar, kunde en öfvergång verkställas; ... Konungen lät tillkalla Erik Dahlberg och gaf honom befallning att rekognosera isförhållandena i Middelfartssundet, den smalaste delen af Bältet. ... .

På morgonen den 30. januari börjar ett af de märkligaste tåg krigshistorien känner. Konungen red själf jämte Carl Gustaf Wrangel och 600 ryttare i förväg öfver till Brandsö för att personligen öfvertyga sig om isförhållandena mellan denna ö och ön Fyen, som låg omkring en half mil derifrån. Det utskickade rytteriet kunde snart inrapportera, att isen öfverallt bar, men ock att vid den midt för liggande Ivaernäs udde en större dansk truppstyrka höll stranden besatt, och att vakar blifvit upphuggna framför densamma.

Efter några timmars marsch stod hela den svenska hären i soluppgången samlad å Brandsön, der den formerades i slagordning. Rytteriet på högra flygeln stod under fältmarskalken Wrangels befäl, under det konungen själf anförde den vestra. Fotfolket i midten, der Hälsinge regemente återfinnes, anfördes af generallöjtnanten Jacob Casimir de la Gardie. ... .

Inom båda kolonnerna medfördes bjälkar och plankor för öfvergång af befintliga vakar, och på vissa svagare ställen hade man förstärkt isen genom pålagda bräder och halm, som begjutits med vatten. ... .

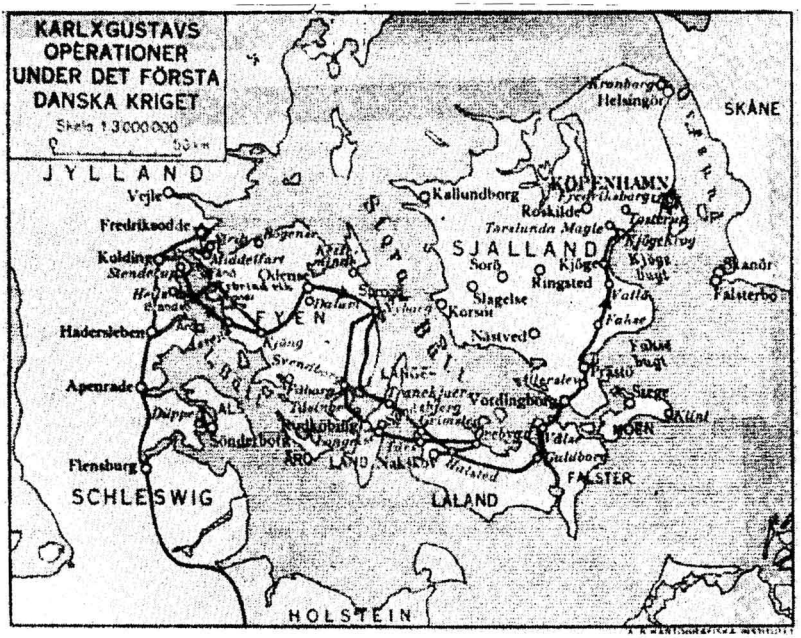
Högra flygeln gick mot Ivaernäs för att inge danskarna den tron, att anfallet riktades deremot. Men när Wrangel nalkades stranden, svängde han af åt venster mot den nordligare liggande Tybrindviken, der isen var säkrare. Konungen, som nu sammanträffade med Wrangel, gaf honom order att oförtöfvadt anfalla. Själf svängde han med den venstra flygeln norrut för att gå i land i danskarnas högra flank. ... . Af den danska styrkan, som uppgick till 5,000 man, blef en stor del nedgjord och resten tagen tillfånga, och endast omkring 200 man lyckades rädda sig öfver till Själland. ... .

Hela Fyen föll nu i svenskarnas händer; men ännu återstod det vida bredare Stora Bält att öfvergå.

Medan en del af trupperna under Wrangels befäl tågade till Nyborg för att derifrån söka öfvergå till det midt emot å Själland belägna Korsör, tågade de öfriga trupperna till Svendborg i Fyens södra del. ... .

Afståndet från Nyborg öfver isen till Själland var icke mindre än 17 km., under det att vägen öfver öarna, ehuru visserligen en betydande omväg till Köpenhamn, erbjöd kortare isvägar. Sålunda var afståndet till Langeland endast 9 km. och mellan Langeland och Låland 13 km. ... . Då inträdde Erik Dahlberg på kvällen den 4. februari i konungens kvarter i Dalum och kunde meddela sin herre, att isen var fullt säker ända till Själland. ... .

Den 6. februari anträdde derpå Carl Gustaf i spetsen för hela sin här mar-

Kartskiss ur "Kungl. Hälsinge regementes historia".

schen från Langeland öfver det väldiga Stora Bält, hvarvid Dahlberg red i teten visande vägen. Allt gick lyckligt och väl, och utan motstånd gick hären i land vid Grimsted å Låland. De befästade städerna Naksko och Nykjöbing gåfvo sig kort derpå, hvarpå tåget fortsatte öfver Låland och Falster. .... Den 11. februari stod hären på Själland, och derifrån låg vägen öppen till landets huvudstad. .... .

För att rädda sitt land och sin krona utskickade konung Fredrik underhandlare, som nu anlände till den svenska hären. .... .

Medan fredsunderhandlingarna pågingo i den lilla staden Vordingborg fortsattes frammarschen, och den 15. februari stod den svenska hären endast två mil från Köpenhamn. Då underhandlingarna ej syntes leda till något resultat, lät konungen följande dag ordna hären i anfallsformering, men då infunno sig nya af danska konungen utskickade fredskommissarier, som i bevekande ordalag anhöllo, att hären måtte inställa sin framryckning, då konung Fredrik nu vore sinnad gå in på de uppställda villkoren.

Freden slöts derpå den 26. februari 1658 i Roskilde. .... .

Vi återfinna Hälsinge regemente bland de oförskräckta trupper, som i den tidiga januarimorgonen från Jutland anträdde marschen ner öfver de bugtande

isfälten. Stundtals vadade man ända till knäna i issörjan, och säkerligen måste det hafva stått klart för en hvar, i hvilket vågspel han deltog, inför den tragiska händelsen vid Ivaernäs udde, der de två skvadronerna försvunno i djupet.

Regementets fanor bära *Tåget öfver Bält 1658"*.

*

(Efter slagen vid Jacobstadt den 26 juli 1704 och vid Gemäuerthof den 16 juli 1705 – se Bocken 2004 respektive 2005 – låg Hälsinge regemente följande år som garnison i Mitau och Riga. Befälhavare i de baltiska provinserna var generalen Lewenhaupt.)

Liesna 1708

"Lewenhaupt fick i början af 1708 order att draga till sig alla tillgängliga stridskrafter, tåga igenom Lithauen och vid Mohilev förena sig med konungens här. Han skulle medföra lifsmedel för sin egen här för tre månader samt åtskilliga förnödenheter för hufvudhären.

Efter stora svårigheter hade Lewenhaupt lyckats anskaffa erforderliga förråd af allehanda slag samt bröt slutligen i juni månad upp från Riga med omkring 11000 man, hvaribland äfven Hälsinge regemente under öfverstelöjtnant Bruchner, samt med en tross uppgående till 2000 fordon.

Lewenhaupts marsch blef förenad med stora svårigheter. Landet var öfverallt härjat af ryssarna; vägar och broar voro förstörda, och ett oupphörligt regnande kom alla vattendrag att svälla upp och träsken att vidga sig. ... .

Kort efter öfvergången af floden Dnjepr den 25. september började Lewenhaupt oroas af ryssarna, och de följande dagarna förnyades anfallen med större styrka. Utan svårighet blefvo de emellertid tillbakadragna, allt under det de svenska trupperna arbetade sig fram på obanade vägar och genom uppblötta kärrmarker. Den 28. september nådde Lewenhaupt Liesna, en liten by midt i en skogstrakt omkring två mil från staden Propoisk. Här måste han göra front mot de allt närgångnare ryssarna med en del af hären, medan återstoden skickades med trossen till Propoisk.

Framför den vid Liesna intagna ställningen låg en liten slätt, i norr begränsad af skog och i söder af Liesnjankas träskiga stränder. ... .

Lewenhaupt själf beräknar den styrka, han hade kvar hos sig, till omkring 4500 man. Häri ingick Hälsinge regemente med en styrka af 1160 man, och för öfrigt bestod fotfolket av Lewenhaupts eget värfvade regemente, Banérs tremänningsregemente samt en bataljon af Åboläns regemente.

Den 29. september 1708, den för Hälsinge regemente så minnesvärda dagen, var en söndag. Först hölls en gudstjänst, hvarpå trupperna gjorde sig beredda att fortsätta marschen till Propoisk, då ryssarna visade tydliga tecken att gå till anfall. Dermed gafs signalen till en förbittrad strid, som varade

ända till mörkrets inbrott. ... .

Då Lewenhaupt nu såg, att strid var oundviklig, beslöt han att ej afvakta ryssarnas anfall, utan gaf generalmajor Stackelberg order att med fotfolket gå till anfall och satte sig själf i spetsen för rytteriet. Samtidigt bröto emellertid ryssarna fram ur sin ställning, och nu uppstod en ytterst häftig strid, då ryssarna likväl drefvos tillbaka in i skogen och svenskarna togo fyra kanoner.

Af någon oförklarlig anledning befaller nu generalmajor Stackelberg fotfolket att draga sig tillbaka, hvarvid det inträffar, att en af hälsingebataljonerna blir kvar i skogen och utsättes för ett ursinnigt anfall från alla sidor, deribland af de beryktade Semenjovska och Preobraschenska gardesregementena.

Hälsingarna kämpade som lejon och någon pardon gafs eller togs ej; hundratals ryssar fingo bita i gräset för deras skarpa hugg och stötar. Öfvermakten blef dock till slut för stor, och alldeles omhvärfd af fiender blef bataljonen nedhuggen till sista man.

Emellertid hade Lewenhaupt äfven gått till anfall och drivit det ryska rytteriet på flykten, hvarpå han återställde ordningen bland fotfolket; förlusten af en hel bataljon blef dock kännbar för hans ringa styrka. ... .

På detta sätt gick striden fram och åter ... tills mörkret skiljde de stridande åt. ... . Lewenhaupt fortsatte efter några timmars hvila och utan att oroas af ryssarna tåget till Propoisk.

I mörkret uppstod dervid trängsel och oreda, så att artilleriet, som gång efter annan fastnade i dyn, till slut måste sänkas i ett kärr och en stor del af trossen förstöras. På morgonen upphann Lewenhaupt emellertid den öfriga delen af hären vid Propoisk.

Förlusterna hade, särskilt hvad beträffar Hälsinge regemente, varit stora på grund af Stackelbergs ödesdigra order, och ej mindre än 27 officerare, deribland den tappre öfverstelöjtnanten Bruchner, samt öfver 700 man hade stupat. ... .

Hälsinge regemente, det enda af nuvarande *(förf:s anm: 1912)* svenska regementen, som deltagit i slaget, har haft namnet Liesna på sina fanor till minne af den ärorika om ock blodiga lager, det der skördade; men i senare tider har man ansett, att Lewenhaupt här icke vann en afgjord seger, och sålunda bestämt att "Liesna" skulle utgå från regementets fanor.

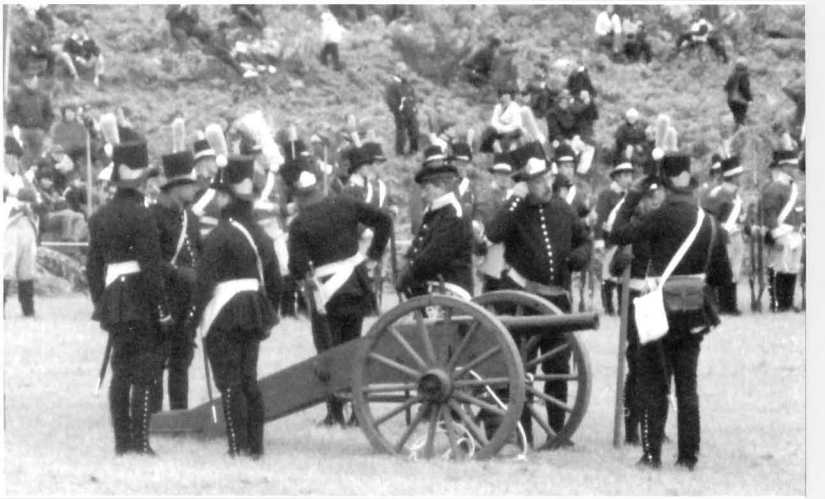
Zar Peter, som högt jublade öfver att hans folk kunnat hålla stånd mot svenskarna i öppet fältslag, har senare derom skrifvit följande i sin dagbok: "Slaget vid Liesna var moder till Pultavasegern, en dotter som nio månader derefter född, gaf utslag i kriget"."

Oravais 1808

"I Finlands sista strid kämpade äfven Hälsinge regemente med.

Från vänster representant för Norrbottningarna (I 19), Hälsingarna, de svenska förband respektive finska och ryska som deltog i slaget.

Klart till drabbning! Artilleriet grupperar medan Österbottens regemente avvaktar i bakgrunden.

Efter att på våren och försommaren 1808 hafva tillhört den s. k. västra armén på gränsen mot Norge, öfverfördes regementet i augusti månad till Finland med den fjärde och sista undsättningen.

Denna styrka anlände natten den 29. augusti till Lappfjärd i rätt tid för att understödja dervarande trupper vid ryssarnas anfall följande dag.

Hälsinge ordinarie regemente, dess vargeringsbataljon och en af hälsingar och upplänningar sammansatt jägarbataljon hade sammanförts till en brigad under regementschefens öfverste von Platen befäl. ... .

Efter striden vid Lappfjärd fingo regementets jägare sig tilldelade nya långskjutande studsare, som kommo väl till pass i de följande striderna.

På Oravais blodiga dag kämpade Hälsingebrigaden med stor tapperhet och dödsförakt. Brigaden, som varit arrièregarde, hade vid Oravais fått en framskjuten ställning på högra flygeln, och hade en enda kanon till sitt förfogande. Mot denna ställning gick hela den ryska styrkan under Kulneff till anfall i daggryningen den 15. september.

Hälsingarna uppehöllo här den öfverlägsna fienden hela förmiddagen och nödgade honom slutligen draga sig tillbaka. Sedermera vände sig ryssarna mot den svenska ställningens venstra flygel der de lyckades bryta sig igenom.

Hälsingebrigaden hade lidit stora förluster, och mången tapper handling visade, att hälsingeknektarna ej vansläktats från karolinernas dagar.

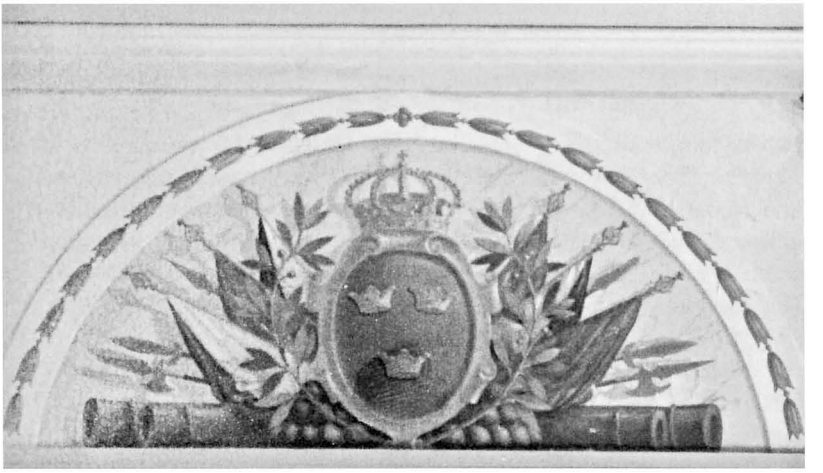
När ammunitionen började tryta, gick man sålunda till handgemäng och berättas derifrån åtskilliga karlatag. ... . Till flera af hälsingesoldaterna utdelades tapperhetsmedaljer".

*

"Tjock krutrök över slagfältet. Striden är i full gång på slagfältet vid Oravais. Växelvis går soldaterna ner på knä och avfyrar sina musköter. Sedan stiger de upp och laddar sina vapen på nytt. Så gör de för att hålla i gång elden mot fienden. **– Ryska kosackerna går till attack.** – Det riktiga slaget vid Oravais pågick i 15 timmar. I går fick publiken se en snabbversion på 1,5 timme. – I går kom 6000 personer för att se 300 soldater återskapa slaget vid Oravais för exakt 200 år sedan" (Vasabladet söndagen den 14 september 2008).

Historiska grupper från Finland och Ryssland deltog i "slaget". Vid en särskild högtidlig ceremoni lade utrikesminister Carl Bildt ned en krans vid monumentet som minner om slaget. Sveriges militärattaché översten Hans Hansson deltog, vårt regemente liksom Norrbottningarna och Livgardets dragoner representerades med sina respektive fälttecken. Hälsingarnas fördes av löjtnanten i hemvärnet Mikael Andersson.

Ett tack till Hans Beminge som gett mig underlag i form av text och bilder till detta appendix.

Dörröverstycke i officersmässens matsal i kanslihuset.
Tillhör kamratföreningens arkiv.

JAG MINNS MITT I 14

Härmed uppmanas alla och envar, som har personliga minnen från tiden vid Hälsinge regemente, dess två brigader och övriga krigsförband, att skriva och berätta. Gärna med några bilder. Allt är av intresse, även mycket korta berättelser. Lådan med manuskript är nästan tom! Sänd in **före** den 1 maj 2009!

Välkomna med bidrag.
Redaktören

GÄVLE LANDSTORMSPOJKAR

av Knut Björkenstam

Hösten 2004 fick kamratföreningen ta emot en pärm med tidningsklipp, det äldsta från oktober 1932 och det yngsta från våren 1955. Det första handlar om *Gefle landstormsförenings befälskurser.* Det sista består egentligen av två klipp ur *Norrlandsposten,* dels ett från den 4 april 1955 i form av en intervju med regementets chef, överste Hans Berggren, inför dennes 60-årsdag den 5 april, dels ett den 6 juni samma år med reportage från Regementets Dag dagen före på Kungsbäck. Varifrån kom då denna pärm?

Carl Otto Engwall. Påsken 1941.

Pärmen har tillhört direktör Carl Otto Engwall. Han föddes i Gävle den 6 februari 1912 och avled i Södertälje den 22 juli 2003. Engwall deltog som landstormsofficersaspirant flitigt i landstormens verksamhet, något som framgår av tidningsklippen från 1930-talet. Han fullgjorde beredskapstjänsten 31/3–14/8 1941 på kapten Georg "Bunkerpelle" Petterssons kompani med sergeant Harald Fisk som kompaniadjutant. Engwall var plutonchef vid 11. kompaniet/I 44 den 6/2–4/5 1942 för att direkt därefter fram till den 24/8 samma år vara elev vid intendenturtruppernas reservofficerskurs. Den 1 oktober 1943 fick han sin första anställning i intendenturkåren. Han utnämndes till kapten i reserven den 1 juli 1955. Under en period var han ordförande i Hemvärnsbefälets riksförbund (HBR). Pärmen överlämnades till vår förening av hans son, Lars Engwall, boende i Stockholm.

Då Krigsmakten, sedermera Försvarsmakten, under långliga tider bedrivit någon form av ungdomsverksamhet kan det vara på sin plats att i Bocken något beröra denna. Den tog sin början inom landstormen (1885–1941) som omfattade de äldre årgångarna av värnpliktiga. Som en följd av 1942 års försvarsbeslut upphörde landstormsorganisationen. Det år 1912 bildade Sveriges landstormsföreningars centralförbund som hade landstormsofficers- och ungdomsutbildning (från 1915) och lottarörelsen (från 1924) på sitt program ombildades nu till Centralförbundet för befälsutbildning. Förbundet kom att överta den tidigare organisationens uppgifter med undantag av lottarörelsen. Landstormsförbanden kom att bli lokalförsvarsförband.

Ungdomsverksamheten inom landstormen startade således 1915 under inverkan av krigshändelserna på kontinenten. Målsättningen var att upp-

fostra svenska pojkar till goda medborgare med förmåga att delta i försvaret av Sverige. Genom härdande friluftsliv i förening med militär utbildning sökte man bibringa ungdomarna militära kunskaper och färdigheter. Sådana egenskaper som enkelhet, rättrådighet, frihetskänsla, tolerans och självständighet skulle premieras. Verksamheten syftade också till att ur dessa led kunna rekrytera blivande officerare.

Redan 1905 hade emellertid pojkar i läroverken kallats in för att fylla ut leden vid landstormsbefälsövningar. Ungdomarna i fråga hade dessförinnan erhållit viss militär utbildning. Men det var i mycket blygsam omfattning som detta skedde. Först från år 1915 startade verksamheten i större skala varför detta år räknas som ungdomsrörelsens födelseår. Efter hand kom sedan ungdomsavdelningar att bildas på olika håll i landet.

Arbetet med ungdomarna reglerades i särskilda stadgar. Vad gäller exempelvis ungdomsavdelningen i Stockholm lyder 1 § sålunda: *"Avdelningen är en frivillig sammanslutning med uppgift att under samarbete med hem och skola fostra svenska pojkar till goda och ansvarskännande medborgare. Denna uppfostran, som bedrives under härdande friluftsliv i förening med militär utbildning och under samarbete med det frivilliga skytteväsendet, avser främst att dana goda karaktärer samt underhålla och stärka hembygdskänsla och fosterlandskärlek."* Något motsvarande torde säkerligen ha gällt även inom ungdomsavdelningen i Gävle, U 53.

Vid de olika läroverken utsågs så kallade skolrepresentanter för ungdomsrörelsen. Dessa hade till uppgift att om hösten värva lämpliga pojkar till avdelningens första övningar. För värvning krävdes målsmans tillstånd.

Den nyantagne medlemmen placerades i *rekrytskolan*. Utbildningen där varade ett år. Den som blev godkänd kunde då inför nästa utbildningsår flyttas upp till *soldatskolan* eller *signalskolan*. Ett godkännande även i dessa avseenden kunde innebära att ynglingen inför det tredje året kommenderades till *befälsskolan*. Det klarades dock tydligt ut för eleverna att verksamheten i ungdomsrörelsen inte fick gå ut över skolarbetet och hemmet.

Inom en ungdomsavdelning fanns tre olika befälsgrader, nämligen vice fältväbel, fältväbel och kornett. Utnämning skedde på förslag av skolchefen eller förste instruktören. Dock att utnämning till kornett fick ske mycket sparsamt. Den som blev utnämnd till denna grad fick rättighet att bära koppel.

Förutom utbildning i hemorten genomfördes särskilda lägerkurser på annat håll såväl vinter som sommar. Utöver den rena militärutbildningen förekom mycken idrott på programmet. Ett särskilt landstormens idrottsmärke för ungdom var framtaget. Stor tyngd lades redan från början vid skjututbildningen vid alla de tre skolstegen.

Stockholmsavdelningen, U 1, gav från början ut en egen tidning, *Slagfjädern*. Den kom senare att övertas av Sveriges Landstormsföreningars

Centralförbund och fick då namnet *Landstormspojken*. Den blev i och med det organ för alla landstormspojkar i landet.

Efter denna allmänna inledning kan det vara dags att knyta an till vad rubriken anger, nämligen att skriva något om Gävle landstormspojkar. År 1934 utgavs i Gävle tidningen *Gefle Landstormspojkar – Fem års bravader i ord och bild bekända av dem själva*. Härmed är således fastslaget att ungdomsföreningen i Gävle startade 1929. Dess ordförande vid denna tid var lektor Fredrik Berglöf, tillika reservofficer vid regementet. Avdelningen kom att få nummer U 53. Jag går nu över till att citera ur tidningen det kapitel som skildrar grundandet och verksamheten under de första fem åren. Hopp i framställningen markeras av ... . Rubriken lyder: ***"Fem år med U 53, antecedentia, anteckningar och anor"***. Så följer texten:

"Det fanns över femtio ungdomsavdelningar i Sverige, när U 53 såg dagens ljus. U 53 var således ett senkommet skott på stamträdet Sveriges landstorm. Egentligen skulle den nyfödda telningen heta U 14 efter det kungliga 14. infanteriregementet, men det numret hade redan Söderhamnspojkarna gjort anspråk på. De voro mera hälsingar än Geflepojkarna, menade de, och när det inte fanns någon avdelning i Gefle så... .

Major O.P. Grundell hade i många år gjort aktningsvärda försök att bilda en ungdomsavdelning åt den landstormsavdelning, vars ordförande han var. Landstormsofficerarnas utbildning led av brist på övningstrupp och varför skulle storstaden Gefle vara sämre än Söderhamn, där en här av pojkar stod till förfogande vid landstormsövningarna. Det var som förgjort.

Men så en dag i maj, när göken gol, föddes U 53. Tolv linhåriga pojkar med skolmössor på nacken stodo en morgon vid Musikladan på Kungsbäck och begrundade den första militära utrustningen – ett kartblad över I 14:s gamla övningsfält. Det blev mest kartläsning och orientering den första tiden. En stor dag var den första bivackslagningen bakom Valls ladugård. I tält hade de flesta legat förut, men aldrig med lägereld. Medan regnet plaskade på tältduken och lägerelden muntert sprakade i eldkorgen studerades delarna och mekanismen på armégeväret, som i ett exemplar hade upplånats.

Övningarna började så småningom likna de som de värnpliktiga hade för sig och flera pojkar började komma, lockade av kamraternas livfulla skildringar av fältlivet. Men nu började mammorna knorra. ... Kläderna buro alltför stora märken och spår av fosterjorden vid hemkomsterna. Då räddade lottorna situationen. Tolv vapenrockar av vindtyg donerades och likaledes tolv lägermössor, där U 53 lyste i guld på blått över landstormens emblem. I samma dagar anförtroddes ledningen 25 karbiner för skjututbildningens främjande. ...

Avdelningen växte lavinartat. Den växte både över rockarnas antal och alltför snabbt ur rockarna, så lottorna måste åter anlitas. Femtio nya rockar

anskaffades och lika många karbiner ställdes till förfogande. ... . Antalet pojkar i U 53 har under årens lopp överstigit 300, men många övergåvo ganska snart avdelningen, när de märkte att fältlivet inte var ett liv för veklingar. Men de pojkar U 53 behövde stannade kvar, och U 53 blev ett stolt sjungande kompani på två plutoner. ... ."

Ungdomsavdelningen medverkade i många övningar, i landstormens, i av regementet genomförda eller i helt egna. Den avvärjde kustinvasionen på Limön och Bönan, intog Engeltofta pensionat, övningar som överstelöjtnant Nauckhoff ledde. Vidare avstyrdes flygraider över Gävle genom särskilda luftbevakningsposter vid Böna fyr och Utvalnäs. De flesta anfallen mot Gävle hade kommit över Mackmyra. Som det står i den ovan citerade tidningen att "alla de fiender som den vägen framträngt mot Valbo kyrka och hejdats vid "o" i Valbo de voro många som Egyptens gräshoppor". Det är inte utan att vi nu levande krigare från Kungsbäck känner igen oss. Valbodalgången har alltid varit intressant för den "lede fi".

U 53 deltog också i övningar med andra ungdomsavdelningar, bland annat U 1 i Stockholm ute på Rindön vid Vaxholm och på klassiska Järvafältet. En plats dit många övningar förlades var Axmar slott norr om Gävle. Det blev något av landstormens högkvarter som det står i jubileumsskriften. Här övade man också med kamrater från Söderhamn och Uppsala.

En del namn kan vara intressanta att nämna från tidningsklippen. Chefsinstruktör för U 53 blev från första dagen löjtnanten vid regementet Richard Nilsson. Två bröder till honom var också engagerade i verksamheten, Leif som landstormsofficersaspirant, Gert som kornett. Även Gert kom sedermera att bli officer vid regementet. Vidare hittar jag Nils Engelheart och Lars Söderhielm. Den förre blev även han så småningom officer vid regementet, den senare, son till den tidigare intendenten vid regementet Sixten Söderhielm, blev officer vid Dalregementet. Han stupade den 6 november 1941 på Hangöfronten som frivillig i den svenska Hangöbataljonen vars chef var överstelöjtnant Hans Berggren, sedermera regementets chef.

Då landstormen som en följd av 1942 års försvarsbeslut avvecklades kom dess ungdomsverksamhet att övertas av andra organisationer, Frivilliga Befälsutbildningsförbundet (FBU) och hemvärnet. Själv ledde jag under utbildningsåret 1961/62 verksamheten vid FBU:s ungdomsavdelning i Gävle. Då fick jag min första kontakt med Rolf Dahlström, inte helt okänd för hälsingar och dalkarlar. Men det är en annan historia.

Källor:
Stockholms Landstormsförbunds Ungdomsavdelning 1915–1940 (Stockholm 1940).
Gefle Landstormspojkar (Gävle 1934).
Tidningsklipp och fotografier i angiven pärm.

MINA FÖRSTA ÅR MED KUNGLIG HÄLSINGE REGEMENTE IV

Friidrott och officersutbildning

av Folke Alnevik

Den 29 maj 1946 åkte jag till Stockholm för vidarebefordran med flyg till Paris och som första friidrottstrupp till Frankrike efter kriget. Ledare för truppen var brandchefen i Gävle Sven Rohlén och hans fru. Deltagare förutom jag själv var Henry Eriksson, Olle Åberg, Olle Laessker och Erland Asplund. Tävlingar i Paris, Roubaix och Poissy. Min svenska studentmössa drog till sig svenskt intresse i Paris. Jag blev bekant med världens främste fotograf genom hans svenska hustru. En svensk levde på att växla pengar mellan Sverige, Schweiz och Frankrike. Valutorna var inte konvergerade och han betalade 3000 franc för 1000 kronor (kurs 1:1). En svensk ingenjör hade köpt fem stycken amerikanska militärjeepar och ville ha dem hemkörda.

När vår franska arrangör ville att vi skulle fortsätta tävlingarna i Bourdeaux meddelade Asplund, Laessker och jag att vår tjänstledighet inte tillät detta. Inget flyg var beställt. Den svenske ingenjören sade då att om vi körde hem hans jeepar så skulle detta bara ta två dagar. Lyckligtvis för mig blev en jeep stulen natten innan vi skulle åka så jag åkte som passagerare i Olles bil.

Dagen innan vi skulle åka provkörde Olle, polis i Gävle, med mig som passagerare en jeep. Vi körde i god fart på den breda och raka Champs-Élysées mot Triumfbågen. Plötsligt lossnade motorhuven och lade sig på vindrutan. Snabbt som korken på vattnet flög jag upp, satte vänster fot i jeepen, fattade med vänster hand vindrutans fäste och satte höger fot på huven och pressade ner den alltmedan Olle höll filen och minskade farten. Sedan tog vi oss genom de två ytterfilerna och väckte uppståndelse bland alla bilförare med mig på motorhuven när vi nådde trottoaren.

Vi åkte från Paris söndagen den 9 juni och anlände till Gävle lördagen den 15 juni. Ingenjörens fru som körde en jeep körde i diket, spräckte vindrutan, slog sönder vindrutetorkarna och fick en chock. Jag som aldrig kört en bil, ja inte ens suttit vid en ratt, satt efter en snabb körlektion vid ratten på den skadade men fullt körbara jeep som vi dragit upp ur diket. Ingenjören nu med sin fru i den första övertäckta jeepen hade satt upp en skylt på sin. Där stod med stora bokstäver "Norwegian Red Cross". Vi funderade

POSTENS

IDENTITETSKORT

nr 256

CARTE D'IDENTITÉ POSTALE

gällande t. o. m. 31/10 1947
valable jusqu'au

Innehavare / *Titulaire*

Tillnamn: Fluevik
Nom:

Förnamn: Ivar Folke
Prénoms:

Yrke: Affärsupplysningsman
Profession:

Nationalitet: Svensk
Nationalité:

Bostad: Ups., Luthagen
Domicile:

Utlämnat av postanstalten
Délivrée par le bureau ou le service

Postkontoret i Uppsala
1 NOV 1944
VALIDERINGSANSTALT

Timbre à date ou sceau officiel

UPPSALA
1. 11.
4
G

50
SVERIGE

(La moitié sur la photographie)

Innehavarens namnteckning:
Signature du titulaire:

Folke Fluevik

om det var detta som gjorde att vi fick äta på militära mässar och tanka på militära drivmedelsdepåer.

Jag körde oftast på växel två med mycket gas efter ingenjören. Jag hade dock svårt att hålla farten vilket jag kompenserade genom att vid gatuhörnen gena över trottoaren. Sedan jag dessutom haft svårigheter med gas och broms och därvid några gånger kört på ingenjörens bil (och tappat bort nummerskylten) fick jag åka sist i kolonnen.

När jag blivit frånkörd men ändå kommit först till stora torget i staden Breda kände jag mig nöjd. Jag berättade för övriga hur trevliga människorna var och hur glatt och vänligt de vinkat. Gatan var enkelriktad och jag hade kört i fel riktning.

Jag skall inte i detalj redovisa alla händelser som försenade vår resa men några förtjänar att minnas. Punktering och stöld ur fordon i Bryssels centrum. Kvarglömda handlingar och borttappat pass medförde att vi mutade oss över en gräns.

Amerikansk militärpatrull kontrollerade oss och vår utrustning och påstod att det mesta var stulet. En motorcykelpolis i täten och en i kön med tjutande sirener in till närmaste militärarrest. Där satt vi en hel dag. Jag protesterade men "ett ord till och jag skjuter" och en osäkrad kpist mot magen samt ingenjörens "håll käften!" gjorde att jag gjorde som han sade. Vi släpptes så småningom av en löjtnant som dessutom bad om ursäkt.

Vi fick tillstånd (Röda Korset) att utan att stanna köra avspärrade autobahn mot Bremen. Längs vägen såg vi världens största samling av alla typer av militära fordon och drivmedel uppsorterad mil efter mil. När vi stannat dök en mycket bestämd militärpatrull upp men Olle och jag hade ett stycke ut i terrängen hittat två stycken fallskärmsjägarbaskrar som vi tog med oss.

Omvägar eller provisoriskt reparerade broar, förstörda eller översvämmade stora fält i Holland, ruiner eller skottskadade hus överallt. Befälsmässen i Bremen där vi åt i en ruin men med hel källare. Olle och jag körde upp på en liten höjd utanför Hamburg. Ruiner så långt ögat kunde se. Enstaka rökpelare förstärkte det ödsliga och skrämmande intrycket. Vid varje måltid hade vi alltid förstärkt vår matsäck. Nu satt vi och åt varsin apelsin och spottade ut kärnorna. Plötsligt dök några smutsiga, trasiga och tydligt hungriga barn upp och kastade sig över apelsinkärnorna. Vi delade ut all mat vi hade men när fler och fler äldre barn kom springande och maten var slut blev stämningen nästan hotfull och vi drog oss tillbaka.

I Köpenhamn fick vi ställa in bilarna i polisens garage. I Helsingborg då Olle och jag bar våra upphittade baskrar hälsades vi välkomna som amerikaner av glada, välklädda och välnärda svenska skolbarn som försökte testa sin skolengelska på oss.

I hällande regn gick sista etappen från Helsingborg till Göteborg. Min studentmössa ändrade både färg och form efter att ha flutit i det rostbruna

regnvattnet på jeepens golv. Jag fick motorstopp i Göteborg, vänlig polis som sträckte in handen och lade i rätt växel, tog hjälp av åskådare och skjutsade i gång mig. Nattåg med sovvagn från Göteborg. I Gävle den 15 juni 1946 klockan 08.45. Kläderna hade hunnit torka.

I priser från Frankrike hade jag bland annat medfört en låda champagne och en liter Chanel nummer fem. Efter att ha stått i en varm källare i 25 år var champagnen odrickbar i samband med min 50-årsdag. Parfymen sålde Anne-Marie i Stockholm och köparen delade upp den i ett antal, små dyrbara flaskor.

Varken kompanichefen, kapten Sture Söderström, eller plutonchefen, fänrik Andersson (tog sig senare namnet Hallste), kunde utnyttja mig i utbildningen så som de kanske hade tänkt sig. Jag togs i anspråk bland annat av Riksfältskjutning avseende stridsskytte och den stora Gävleutställningen 1946. Vid den senare hissade jag flaggan vid invigningen med mera. Jag utnyttjade också skördepermissionen genom att åka hem till mina föräldrar för att skära både korn och havre.

Ett femtontal tävlingar hann jag dock med. Jag räknade ihop att jag under hela året 1946 åkt tåg 10.200 kilometer.

Den märkligaste tävlingen var Europamästerskapen i Oslo, dock utan tyskar, den 23 till 27 augusti 1946. Alla deltagare hade placerats i Smedstad Oslo i tyskarnas stora före detta barackläger. Detta hade nätt och jämt hunnit städas ur sedan det övergivits. I sann olympisk anda för första och sannolikt sista gången var nationer, män och kvinnor blandade i samma område. Ja, i vissa baracker var kvinnor förlagda i halva och män i den andra halvan. Med fraternisering och umgänge över nations- och könsgränser menade en del att detta var lika viktigt som tävlingarna.

Det blev ett glädjande återseende med några av de idrottsmän som vi tidigare tävlat mot i Frankrike. Jag fick också möjlighet att utan "politrucker" hjälpa några ryskor att shoppa. Några ungerskor bjöd på Tokayer och en av dem, Matilde Regdansky, påstod att Sverige hade vänliga kommunister men att de ungerska var väldigt aggressiva.

Det neutrala Sverige blev bästa nation vilket inte var populärt på Bislet. Där buade norrmännen åt varje svensk framgång. Jag gav vårt lag ledningen i stafetten men efter en fatal sista växling gick både Frankrike och England om oss.

Det här var sista "sommarjobbet" efter tre viktiga vintrar. Nu stundade en ny viktig vinter, men inga fler "sommarjobb".

Officerskursen 1946–1947

Sommaren 1946 fanns på regementet tre officersaspiranter, Sture Ullsten som kompletterade sitt betyg i specialmatematik och därefter som kadett återgick till Signalregementet (S 1), Fredrik Pereswetoff-Morath och jag själv. Fredrik kom senare att hamna på Livgrenadjärregementet (I 4).

Aspiranterna vid Värmlands regemente (I 2) Bengt Emilsson och vid Upplands regemente (I 8) Paul Strömberg hade sökt till I 14 och började kursen som I 14-kadetter.

Fredagen den 4 oktober åkte jag tillsammans med Fredrik till Djursholm där hans föräldrar bjöd på lunch. Klockan 17.00 samma dag ryckte vi in på Karlberg. Vi förlades i "våningssängar" i baracker av samma typ som de tyska manskapsbarackerna i Oslo (Europamästerskapet i friidrott) nordost om slottet och parallellt med järnvägen. Karl XII:s hunds, Pompe, grav hade vi på handgranatavstånd.

Följande dag, lördagen den 5 oktober, ägnades åt utrustning och inspektion. Jag fick kadettnummer 10 i andra grupp på första plutonen. Avdelningschef var kapten von Feilitzen, kompanichef kapten Arne Dyberg, I 14, och chef för Krigsskolan överste Gilbert Nordqvist. Slottspastor var Hans Åkerhielm. Söndagen skulle enligt order ägnas åt att på vår utrustning sy fast tillhandahållna märklappar med kadettnumret. Fredrik guidade mig på Operan på kvällen där vi stod på ståplats högst upp under taket och lyssnade till "Cosi fan tutte".

Vi började måndagen med gymnastik under kapten Olle Olssons ledning. I den stora gymnastiksalen fanns en jättestor kamin på ena långsidan, lika kall som salen i övrigt. Föga anade vi då hur vi under den kommande stränga vinterkylan vid varje paus i gymnastiken skulle trängas runt den varma kaminen vars värme inte ens täckte halva salen.

Tisdagen den 8 oktober ger ett exempel på en arbetsdag: taktik, ridning, vapenlära, fältarbeten och topografi. Tjänsten slutade som regel klockan 14.00 onsdagar och lördagar för att ge tillfälle till egna studier.

Utbildningen fram till jul var i stort sett förlagd inomhus eller i slottets närmaste omgivning. Första gången med sammanslagen frukost var i samband med sprängningsövningar vid Fäboda på norra Järvafältet. En annan gång gällde det Ådranexemplet i taktik. Både Gustav II Adolf och Karl XII blev ihågkomna i november. Vi paraderade i samband med Kungl. Krigsvetenskapsakademiens 150-årsjubileum. I Stockholm gick "Sabbatsabotören" omkring och sprängde varje veckoslut. Kapten von Feilitzens faster hade sagt att "nu kommer han till Karlberg nästa gång inför Karlbergsbalen". Det blev full beredskap med en bevakningsring runt Karlberg. Jag stod och satt på post på Stationsgatan från fredag den 22 november klockan 16.00 till lördag morgon klockan 06.00. Övningar på förmiddagen och bal på kvällen med försvarsminister Allan Vougt och tre generaler.

För övrigt kan nämnas att vi före Karlbergsbalen i gymnastiksalen på tjänstetid vid några tillfällen av muntra avdelningschefer och inlånad kvinna visades, instruerades och övades i kadrilj och andra mer moderna danser. Med indelning udda nummer herrar och jämna nummer damer bytte vi efter trettio minuter och dansade till en ljudförstärkt grammofon.

Uppför stora slottstrappan inför Karlbergsbalen den 23 november 1946.

I utbildningen var inlagd mycket ridning men också obligatorisk och frivillig bilkörning. Jag tränade också fäktning.

Av de 120 kadetterna var hälften FL-studenter. Något avkall på traditionerna av denna anledning gjordes inte. Vi bar vår späns och sprang uppför slottstrappan med mera. Vi utsåg ett styrande råd med kursens äldste (33 år) som Thess Mächtigaste Man. Vår första mässafton började med aftonbön i slottskapellet under slottspastorns ledning. Samvaron utanför tjänsten var oftast tillsammans med de närmaste sängkamraterna. Jag åkte också hem till Gävle eller också kom Anne-Marie till Stockholm. Där hade hon ibland

tillgång till en liten övernattningsvåning dit närmaste kamraten nummer 9 Gunnar Syrén (pappa till ÖB Håkan Syrén) inbjöds med sin flickvän.

Prins Gustav Adolf omkom vid en flygolycka den 26 januari 1947 och vi paraderade med fanvakt vid hans begravning den 4 februari.

Den första hisnande isgaloppen och tolkningen efter häst på Brunnsviken ägde rum en förmiddag i mitten av februari. Vinterutbildning genomfördes i Sollefteå mellan den 23 februari och den 14 mars. På varje grupp hade vi ett kulsprutegevär (kg) som bars av någon i gruppen enligt ett visst schema. Tidigare år hade jag alltid haft dålig grundkondition. Denna ville jag detta år förbättra genom att alltid bära kg. Detta blev hos gruppen ett mycket populärt beslut.

Vi stod emellertid på Ångermanälvens is för genomgång och förutsättning för en flerdagarsövning. Jag bar på kg. Vapnen var laddade med lös ammunition. Övningsledaren gav sina sista instruktioner då plötsligt en kulsprutesalva i plutonen kastade eleverna åt sidan och fick utbildningsbefälet att huka sig. Vad hände? Jo, vid stark kyla (–25 grader) måste vapenfettet torkas bort från de rörliga delarna för att vapnet skulle fungera. Det hade jag inte gjort. Jag ville testa vapnet och glömde totalt bort omgivningen. En bekymrad elev lämnade en förklaring som mottogs med en förmaning och ett leende i mungipan. Händelsen återkom i både sång och text många gånger.

Skidtävlingen om Mattonska priset: från I 21 upp till slalombacken och tillbaka. Jag förlorade på sista slätåkningen och blev tvåa.

Jag blev medlem i Stockholms studenters idrottsförening (SSIF) och deltog med Anne-Marie i deras tioårsfest. Började på ett kårhus och slutade klockan 05.30 hos gode vännen och 400-meterlöparen Nisse Toll.

Utbildningen fram till resan till Varberg den 30 juli kännetecknades av prov i olika ämnen, truppföring med trupp eller i kaderförband, förevisning av och samövning med andra enheter ur krigsmakten: artilleri i Skillingaryd, luftvärn i Karlsborg, pansar i Skövde och med förband ur marinen och flygvapnet ur vilket en flygkadett med mig i en SK 12 förgäves försökte få min fina lunch från flottiljen att hamna i en påse. Läkaren på Karlberg, Ullmark, tillika ledamot i SSIF styrelse, var besviken över mitt svaga resultat i hans ämne. Jag höll föredrag i krigshistoria över ämnet "En skogsstrid i Argonnerna våren 1940".

På fritiden utnyttjades flitigt Karlbergs segelbåtar och kanoter. Bland annat paddlade kadett 3 Gustav Öhman och jag Kungsholmen runt. Jag började träna med Studenterna på Östermalms idrottsplats och på Stadion. Efterhand började en intensiv tävlingssäsong. Då började jag också umgås privat med mina klubbkamrater. På SM i stafett fyra gånger 400 meter vann vi och slog nytt svenskt rekord. Detta kom att stå sig i tio år. Själv blev jag bara tvåa på individuella SM. Jag vann dock DM för Stockholm.

Den 29 juli lämnade kursen Karlberg för att bege sig till Varberg och sommarens övningar där. Vi ankom dagen därpå och inkvarterades tradi-

tionsenligt på fästningen och besåg även dess museum. Den 31 var jag i Göteborg för två dagars landskamp mot Finland. Jag vann 400 meter individuellt. Sverige vann stafetten och landskampen.

Lördagen den 2 augusti började en långtidsuppgift i fältmätning tillsammans med kadetterna 8 Kjell Nerpin och 9 Gunnar Syrén. Dagen därpå vann jag ett 400-meterslopp i Uddevalla och satte nytt idrottsplatsrekord. Utbildningen i övrigt utöver fälttävlan bestod huvudsakligast av terrängrekognosering och taktiska övningar med cykel som transportmedel och över stora områden. Jag vann ytterligare en tävling i Rydboholm. Så avslutades vistelsen i Varberg med den årliga friidrottstävlingen mot Varbergs idrottsförening, en tävling som Krigsskolan förlorade. Den 15 augusti var vi tillbaka på Karlberg.

En episod i Varberg gick också till hävderna. En kadett från I 14 ville besöka nakenbadarområdet, men vattenvägen, det vill säga simma ut och runt det staket som avskärmade området. Han tog av badbyxorna och simmade ut. I området fanns många maneter. När han skrikande återkom kunde vi konstatera att en manet åkt kana från halsen och ända ner till de "känsliga områdena".

Jag hade tjänstledigt de sista fjorton dagarna av officerskursen. Jag åkte då med den 17 man starka studenttruppen i buss till Paris för att deltaga i de akademiska (student-) världsmästerskapen. Efter fyra dagar i buss kom vi fram till Cité Universitaire klockan 03.30 fredagen den 22 augusti. Vi skulle förläggas i Svenskhuset men detta var tillfälligt uthyrt till danska turister. Vi tilläts övernatta på marmorgolvet. De närmaste fyra dagarna förlades vi på ett litet skabröst hotell där livets nödtorftigheter, det vill säga vatten och toalettpapper, saknades. Men då hade svenske ministern ordnat så att vi fick flytta tillbaka till Maison Suédoise. Under de fyra dagarna hann vi emellertid både besöka Montmartre och en nattklubb till klockan 04.00.

I universitetsstaden hade en jätteaula förvandlats till matsal för något tusental deltagare. Vattnet var odrickbart, någon mjölk fanns ej, så att drycken blev vin både till lunch och till middag. Varmrätten bestod av rostbiff både till lunch och middag.

Defilering och öppningsceremoni ägde rum söndagen den 24 augusti. Jag såg Matilde Regdansky i den ungerska truppen (Oslo EM 1946) men hon föstes in i deras buss omedelbart efter ceremonin. Jag följde med Cuisin (som jag träffat 1946) och hans fru på bio. Några dagar senare också på Folies-Bergère.

Jag var anmäld i fem grenar varav två stafetter. Sedan jag kvalificerat mig till mellanheat i 400 meter häck avstod jag från denna gren. Vi vann stafett 800 – 200 – 200 – 400 på nytt akademiskt rekord. Själv vann jag 400 meter individuellt på 48,1.

Vid joggning och uppmjukning på en grönyta före tävlingarnas början upptäckte jag Matilde. Hon stannade inte när jag kom utan sade: "Fortsätt att springa!" Jag sprang upp bredvid henne. Då berättade hon att kommu-

Folke Ahlnevik.

F. Alnevik 48,1 på 400 i Paris

F. d. lotteforspojken, nybakade löjtnanten från Karlberg, Folke Alnevik, har lagt beslag på världsmästartiteln på 400 meter vid student-VM i Paris, där han segrade på fin-fina 48,1 — årets bästa tid i den svenska statistiken.

Så det blir ett dubbel-grattis, dels till löjtnantsgraden, dels till VM-titeln.

Nu undras bara om Folke hinner hem till Nordiska kampen i Stadion. Den utlovade flygbiljetten från Paris svävar visst fortfarande i det blå!

nisterna nu tagit makten och så pekade hon på en man som stod vid sidan av planen. Han tittade på oss och hon sade: "Han är min övervakare och vi får inte lämna hotellet".

Exakt samma dag som mina kamrater på Karlberg fick sina avgångsbetyg vann jag världsmästartiteln i Paris. En annan militärkamrat som jag träffade i Paris, Emil Zatopek från Tjeckoslovakien, fick också en utnämning efter att ha vunnit 1500 meter. Om det var för vinsten eller för något annat vet jag inte. De franska tidningarna påtalade detta och frågade varför man inte gör detta i Frankrike. Som vinst i seriefälttävlan på Karlberg erhöll jag ånyo en Karlbergstavla.

Svenska friidrottsförbundet hade tagit ut mig till Nordiska landskampen och därför ordnat biljett åt mig med flyg för att jag skulle slippa den långa bussresan hem från Paris. Den första september sent om aftonen var jag i Stockholm och åkte till Karlberg. Alla var borta och allt var igenbommat. Jag upptäckte att ett fönster var halvöppet i min gamla barack. Sängkläderna var borta men madrasserna fanns kvar. Efter en stunds nostalgi lade jag mig att sova på min gamla madrass. Detta till stor förskräckelse för den vaktmästare som väckte mig på morgonen.

Det var en torftig men dock sentimental avslutning på ett fantastiskt år på Karlberg.

PROGRAM

vid Kungl Hälsinge regementes

SOLDATHEMS 40-ÅRSJUBILEUM

tisdagen den 18 december 1951

1. Andante festivo ..... *B. Bäckström*
   (Komponerad med anledning av Soldathemmets 40-årsjubileum)
   Kungl Hälsinge regementes musikkår under ledning av *musikdir. B. Bäckström.*

2. Hälsningsord av soldathemsstyrelsens ordf., *kontraktsprosten Gottfrid Ponten.*

3. "Kungl Hälsinge regementes Soldathem 40 år."
   Historik av regementschefen, *överste Hans Berggren.*

4. Överlämnande av gåvor till Soldatkyrkan.

5. Kungl Hälsinge regementes marsch.
   Musikkåren.

6. Tal av *ärkebiskop Yngve Brilioth.*

7. Aftonbön.

8. Postludium: Preludium och fuga ..... *J. S. Bach*
   Vid orgeln: *musikdir. Gottfrid Berg.*

Efter högtidligheten i Soldatkyrkan thésupé i Soldathemmet, varvid ärade gäster anmodas att omedelbart i serveringslokalen taga plats vid borden för undvikande av trängsel.

TRYCKERIBOLAGET TRYCK-IT, GÄVLE 512397

IS 1 I 14, 1958 – FANVAKTEN I MOHED 1958 ETT 50-ÅRSJUBILEUM

av Lennart Mattsson

Lördagen den 24 maj 2008 samlades tolv stycken grånade (de med befintligt hår) före detta korpraler i Soldathemmet. 50 år hade förflutit sedan utgången i mars 1958 för de då nyutnämnda korpralerna vid IS 1 I 14. Vi var fjorton stycken som examinerades 1958. Två kollegor saknades, således Arne Hedin (avliden) och Kjell Norin som inte kunde närvara på grund av sjukdom. Dessutom saknades skolans befäl, Sten Axel Wiberg, kurschef (avliden) och Ivar Sjödin på grund av ohälsa.

Övre raden från vänster: Lars-Gösta Carlsson, Lars Högberg, Claes Bengtsson, Kjell Åhrman och Ingvar Andersson.
Mellersta raden från vänster: sergeant Ivar Sjödin, Stellan Jäderberg, Leif Strömberg, Lennart Kilander, Arne Hedin och löjtnant Sten Wiberg.
Nedre raden från vänster: Yngve Larsson, Leif Wing, Bertil Eriksson, Kjell Norin och Lennart Mattsson. Foto: Tillhör Lars Högberg.

Den tappra skaran som samlades utanför Soldathemmet efter 50 år utgjordes av Ingvar Andersson, Claes Bengtsson, Lars-Gösta Carlsson, Bertil Eriksson, Lars Högberg, Stellan Jäderberg, Lennart Kilander, Yngve Larsson, Lennart Mattsson, Leif Strömberg, Leif Wing och Kjell Åhrman.

Övre raden från vänster: Stellan Jäderberg, Kjell Åhrman, Lennart Kilander, Lennart Mattsson, Leif Wing och Lars-Gösta Carlsson.
Nedre raden från vänster: Ingvar Andersson Yngve Larsson, Leif Strömberg, Bertil Eriksson och Claes Bengtsson. Foto: Lars Högberg.

Efter tappra identifieringsförsök av varandra *("vem f-n är du?")* – och en välkomstdrink – började jubileet med att förre majoren vid I 14 Lars Söderberg, numera anställd vid Högskolan, på ett briljant sätt berättade om Högskolans tillkomst och utveckling. Därefter lotsades vi runt på "kasernområdet". Bland annat besökte vi våra gamla logement längst upp i A-kasernen som var vår hemvist under åren 1957–59 vid BSI respektive IS 1.

Efter återkomsten till Soldathemmet avnjöt vi "i de inre gemaken" en superb måltid som komponerats av Denny Lindqvist (assisterad av hustrun och en servitris): sillbakelse, fläskfilé med kantarellsås och potatisgratäng samt därefter kaffe med avec och andra våta tillbehör.

Sedan kom "tomten" i form av Hans Beminge. Han gratulerade oss samtidigt som han till var och en överlämnade dels boken "Så minns vi Kungsbäck", dels Hälsinge regementes minnesplakett 1624–1994 i brons. Tack Hans! Tack Kamratföreningen!

Kvällen förflöt med dragspelsmusik (Lennart Kilander och Lennart Mattsson) och allt vildare historier från det förgångna som nu med ålderns rätt fått en viss patina och somliga blivit skrönor som (kanske) lever vidare. Det var påminnelser om IS 1-fanan, bussen i Funäsdalen, sotning av tältet i Mohed, försvunna ctp-släp med cyklar, förkomna flaggstänger etcetera. Självpåtagen censur förbjuder oss att ge några detaljerade skildringar. En del saker preskriberas aldrig – inte ens efter 50 år.

Av rubriken framgår att 2008 års jubilarer utgjorde fanvakten i Mohed 1958 vid 50-årsminnet av regementets förflyttning till Gävle 1908. Vi veteraner funderade på att få medverka även vid 100-årsminnet i Mohed i egenskap av "extra" fanvakt. Men eftertankens kranka blekhet erinrar om att våra kroppar inte längre klarar vare sig marschanträde eller halt. Men en sak är klar. I sinnet är vi fortfarande 20 år, vilket framgick av kvällen i Soldathemmet med alla *"minns du?"*. Ett jubileum som inte slutade förrän på småtimmarna.

GLÖM EJ ÅRSAVGIFTEN

MINDRE ARBETE FÖR KASSÖREN

VÄRVA MEDLEMMAR
TILL KAMRATFÖRENINGEN!

BLIV MEDLEM I KAMRATFÖRENINGEN

Du stödjer Gävleborgsgruppen

EN EPISOD FRÅN KUNGSBÄCK

av Göran Österdahl

Då jag i *Bocken 2007* såg uppropet "Jag minns mitt I 14" kom jag att tänka på de många "händelser" som skett på regementet med lite roliga förtecken. En av mina favoriter är följande.

Vi hade just fått uniform m/68, den gröna med midjekort jacka. En mycket praktisk uniform för inomhustjänst, lätt och ledig. Om man behövde vistas ute under vinterförhållanden så fanns det också skidbyxor till.

En av fänrikarna, LN, tyckte att denna kombination var alldeles utmärkt att även genomföra övningar i. Således iklädd m/68 med skidbyxor, päls över, skärmmössa och skidor övades plutonen i de olika förflyttningssätten med och utan skidor. Detta var på den tiden då det var vinter med snö, mycket snö.

Bataljonschefen, major CP, gjorde en på den tiden vanlig uppföljning av hur övningarna genomfördes ute på Lilla fältet. Vid åsynen av fänriken, med den inte helt fältmässiga klädseln för praktiska övningar, steg ansiktsfärgen något och majoren tog fänriken åt sidan för att säga ett sanningens ord om klädseln. Genomgången avslutades med: "Jag vill aldrig i h-e se fänriken mer i den där utstyrseln. Är det uppfattat?" Fänriken som intagit enskild ställning gjorde honnör och svarade med klar och tydlig röst: "Ja, major. Jag lovar att aldrig mer ta på mig skidorna!"

Vilka fänriken och majoren var är nog inte så svårt att förstå.

Regementets Dag den 8 september 1968. Parad för fanan på Lilla fältet.
Tillhör Knut Björkenstam.

FÄLTTJÄNSTÖVNING PÅ SENT 1950-TAL

av Sten Söderpalm-Berndes

"Väck plutonchefen!" – Stabsfurirens ångande, rödbrusiga anlete blottades av ljuset från stallyktan, som godsfinkans eldpost höll fram till dörrspringan, den för livets uppehållande kalla nödvändigheten.

"Jag är vaken, Hansson. Vad gäller?" – "Vi är i Brunflo, löjtnant. Klockan är 03.30. Plutonchefen till kompanichefen i vagn nummer tre hitom sista flakvagnen. Slut!" – "03.30, vagn tre hitom flakvagnen. Tack, Hansson!"

"Eldposten! Ruska liv i sergeant Ohlson!" – "Vaken, löjtnant!" – "Bra. Förbered urlastning men lossa ingenting före vidare order. Vi vet inte ännu, vad som gäller. Jag beger mig till kompanichefen!" – "Ja, löjtnant!"

Kompanichefen, kaptenen Rune Eriksson, mötte med sitt alltid välvilliga leende. "Fint, Sten, hoppa in här!" Jag tog tacksamt emot kaffemuggen och bullen, som stabsfurir Hansson överräckte och sjönk ned på träbritsen i kupén. "Håll Dig vaken nu och lyssna!" Rune kände sin Pappenheim!

"Vi är i Brunflo, där vi skall övergå till skidmarsch, för Din plutons del medelst tolkning bakom två traktorer. Men det är en senare fråga. Ingen får nu lämna finkorna förrän på uttrycklig order. Tåget växlas inom kort in på ett sidospår i och för lossning. Du tar reda på var materiel för rampbygge finns staplat. Du och Din pluton skall bygga hållbar avkörningsbrygga för bataljonens fordon. Du är alltså åter igen på det sluttande planet! (Ha, ha). Din karriär i stöpsleven! Jag vet att Du knappt har lärt Dig hålla i en hammare. Men oroa Dig inte för mycket. Två underofficerare ur brigadens ingenjörkompani övervakar arbetet och kontrollerar bärigheten före avkörning. Arbetet måste i alla fall gå fort. Före 06.30 skall bataljonen stå beredd marschera österut mot grupperingsområdet. Vårt kompani återsamlas efter lossning i skydd av skogen på östra sidan om landsvägen i höjd med stationshuset." Med ett illmarigt leende höjde Rune rösten: "REPETERA!"

Jag petade upp ögonlocken och frågade: "Vad då? Har kompanichefen sagt någonting?" Stabsfuriren bleknade och befarade tydligen att Rune skulle svimma eller skicka efter en annan plutonchef. Nåja, det var en gimmick av mig. Rune och jag spexade då och då i samklang. Svaret kom som väntat: "Nejdå. Vad tycker *Du* att vi ska göra?"

Jag föreslog allt det han framhållit, utom karriären och det sluttande planet, och tillade att jag insåg vikten av att det hela skulle klaffa med hänsyn till kompanichefens vitsord för högre tjänst. Stabsfuriren återfick fattningen och vände sig klädsamt bort.

Tåget backades in på sidospåret, loket avkopplades. Jag jämte två gruppchefer letade rätt på det snötäckta lagret av slipers med mera samt hämtade erforderliga verktyg från främsta flakvagnen. Två ingenjörunderofficerare

anmälde sig för mig medan gruppcheferna hämtade den nu urlastade fältutrustade plutonen. Arbetet avklarades med ackuratess medan jag "övervakade" (realiter ingenjörbefälen) och tillropade uppmuntrande en och annan rekryt. På min pluton fanns flera riktiga hälsingar, som knappast behövde någon instruktion för att klara jobbet.

Dock kunde jag klara av uppgiften att enligt order lämna av plutonen i skydd av skogen öster om stationshuset *först* klockan 06.15! Illmarigt frågade kompanichefen: "Enligt order?? – *Vad* är klockan??" – "Klockan är 06.00, kapten", svarade jag, fräckt ljugande. – "Stabsfurir Hansson! Meddela gällande tid!" Det var knäpptyst i kompaniet, när stabsfuriren anmälde: "Tid meddelas! Klockan är 06.16 - - - NU! 06.16 och 30 - - - NU! 06.16 NEJ – 06.17 - - - NU! Tidgivning slut!"

Vi hade en utmärkt stabsfurir. Troligen utbildad av "Freddan Broll", dåvarande signalofficeren vid vårt regemente Fredrik Brolin, kanske med biträde av dåvarande kadetten, senare kaptenen i regementets reserv, Omar Magnegård, icke okänd av Svenska Dagbladets läsare.

"Kapten! Jag ser nu att min klocka har stannat, troligen på grund av den fart och fläkt, som rått under plutonens arbete med att lossa bataljonens fordon!" – "Ja", svarade kompanichefen Rune Eriksson, "säkert är det så. Plutonen är heder värd för sin insats! Kommendera LEDIGA!"

Det gavs och togs, nästan alltid med glimten i ögat och av införstådd välvilja. HURRA - - - FÖR DET HÄRLIGA 50-TALET PÅ KUNGLIG HÄLSINGE REGEMENTE!

(Red:s anm.: enligt författaren torde övningen ha ägt rum vintern 1958).

Författaren i Alfta 7/9–11/9 1959. Foto: Knut Björkenstam.

REPETITIONSÖVNINGS- OCH REKRYTMINNEN

av Bo "Pralen" Melander

Under mina år på I 14 och med infanteribrigad 14 (IB 14) – 1960 till 1984 – moderniserades materielen påtagligt. Vid den sista repetitionsövningen var det på granatkastarkompaniet bara de bärbara vevtelefonerna i låda, traktorerna och tretonssläpen kvar sedan utbildningstiden och den första repetitionsövningen 1965. Nåja, kanske ytterligare någon pålitlig teknisk pryl till som ficklamporna och kompasserna.

Till och med "gubbarnas" karaktär(er) hade förändrats under de 20 åren!

År 1965 bestod huvuddelen av kompaniet av stadiga bitar som var 15–20 år äldre än jag själv. De flesta gjorde sin sista repetitionsövning. Det syntes, när de vid mobiliseringen i Åshammar praktiskt och rätt fyllde traktorsläpen med utrustning – i mitt fall eldledningsplutonens tretonssläp. Allt övervakat av traktorföraren Lundström, som mitt i mörka natten skulle kunna gå till lasset och hämta grejor. Jag fick en känsla av att de knappast behövde den unge sergeanten med den maktpåliggande titeln "chef för trådgruppen". Chef för granatkastarkompaniet (14. tunga) var denna boks ansvarige, Knut Björkenstam. Världen är liten ibland.

Sedermera, då jag avancerat till stabssergeant, döpte vi den signalansvarige till Signe Petter.

Stadiga bitar var det. Trådgruppens linjebyggare var alla av den sorten. När det skulle dras fast förbindelse mellan stabsplatstältet och pjäsplutonerna var det inte fråga om "kanske". Behövdes det mer än två kilometer tråd, tog den som bar rullmesen helt enkelt med en extra 1000 DL (dubbelledande kabel) på bröstet/magen. Och så bar det i väg, utan knot eller ifrågasättande. Utan knot kan ju i det militära, allt enligt Väinö Linnas "Okänd soldat", ingenting åstadkommas.

Historierna i tältet på kvällarna handlade om det mesta. En var hur de under rekrytens sommarveckor i Mohed "lurat bonden som befälen bodde hos på telefonpengar. Det var ju bara att haka på ledningarna till hans hus". Jag, som just gift mig med sagde bondes dotter – och som visste att hon fått bannor för att hon ringde så mycket med den nya automatiska snurrskivetelefonen – var inte sen med repliken: "Dom pengarna kan ni lämna till mig grabbar. Det var min frus arv ni holkade ur...".

Hur som helst åkte vi i slutet av september 1965 tåg från Marma station intill skjutfältet i Norduppland till Umeåtrakten. Bäste kompisen Janne hade grundutbildning som signalunderbefäl på en granatkastarpluton men hade nu hamnat som signalist i en eldledningsgrupp. Om jag minns rätt var det en sådan avdelad till varje skyttekompani. Jannes gruppchef var en

sergeant av den humörstärkande sorten. När regnet en dag stod som en arm i backen på grusvägen längs skjutfältet i Marma, och alla var blöta innanför kragen, kunde han höja psyktempen med konstaterandet: "Det var f-n så långgrunt det är i dag".

I alla fall – före avresan till Umeå informerade han sin lilla grupp om att "när vi stiger av tåget, går vi i rakt motsatt riktning mot bataljonen". Janne trodde förstås att gruppchefen skojade. Men icke. Direkt efter tågresans slut gav han sig av i sydsydväst, bataljonen åt nordväst. Och hans tre patrullkompisar följde förstås med. De klarade sig under hela övningen genom att sova i lador, garage och liknande. Och mat ordnade de, bäst det gick.

När det var dags för återsamling anmälde de sig till skyttekompaniets (reserv)kapare. Som mest av allt drog en stor suck av lättnad – "hela kompaniet med hem i alla fall". Ovanpå den självtagna "ledigheten" fick de fyra utbrytarna matpengar "för att de själva tvingats hålla sig med mat".

Så några snapshots från övriga repetitionsövningar.

Koktrossen höll i skogen till under en fyra meter lång plywoodskiva med texten "Chez Emil". Under den utförde koktrosschefen Emilsson och hans handgångna med finess sitt minst sagt viktiga värv. Risken för matförgiftning var också noll. Vid en övning vägrade Emilsson laga till ett – säkert billigt köpt – parti nötkött, som enligt hans känsliga näsa "luktade". Efter mycket bråk med bataljonskvartermästaren, frågade Emilsson – i högre herrars närvaro – om denne ville att köttet skulle lukta i en rikstidning med drygt en miljon läsare. När jag, som jobbade på Dagens Nyheters redaktion (det kom att bli 37 år), bad om en första kommentar blev den "gräv ner skiten".

Inför starten på en slutövning på hemmaplan i samband med en repetitionsövning skådade kapten Staffan Sjödén, chef för ett åttacentimeters granatkastarkompani, ut över sina skaror och ropade: "Alla vet ju att man inte får ha alkoholdrycker med sig!". Inget "förbjudet", "beslagtas" eller något slags förmaningar, bara en ansvarspassning till alla i kompaniet.

Drygt 40 timmar senare körde en av pjästraktorerna i diket och ur släpet spred sig hundratals, för säkerhets skull silverfärgade, ölburkar. Pjäsgruppchefen var "ombud" för en bryggarbil vars förare regelbundet letade rätt på honom, så att lagret kunde fyllas ... .

Och den stridsdomare som råkade passera tittade in i skogen på andra sidan ölfältet.

Inför slutövningarna behövdes det ved på lasset och mat i stabsbilen ("valpen"). Det första fixade sig ofta under verksamhetsrubriken "öva tältresning utan tält". Det andra var om möjligt ännu enklare. Det var att skicka in den minste och "sötaste" av repetitionssoldaterna till kvinnorna i köket i Marmalägret. 20 minuter senare kom han ut på kökets lastbrygga och ropade efter hjälp att bära.

Mera mat. Under en bataljonsövning hade eldledningspatrullen Erik Petter (EP) uppenbarligen inte fått någon mat vid skyttekompaniet, som skulle skyddas av den granateld eldledaren kunde begära. Vi på granatkastarna hade en särskild kod för sådant. Från stabstältet frågades över radion: "Hur mår Orvar?" . Ofta blev svaret från eldledarna: "Uselt!". Och så var det bara att se till att hitta dem, för i "valpens" bakre utrymme fanns det alltid något ätbart.

Alltnog. Den här gången hade vi enbart smörgåsar. Vi hittade EP i ett dike och bullade upp genom bakluckan. Då tittade signalisten Jäder eftersinnande, först på mackorna och sedan på mig, och utbrast: "Pralen, har du ingen varm mat, tycker jag du åkt förgäves!"

Ytterligare en episod om mat. Efter min sista repetitionsövning gick vi i mål med ett överskott på en kvarts kubik reservproviant, jättegod pasta med tomatsås och småkorvar i stanniolburkar. Perfekt att ta med några till sommarstugan, hade jag nog räknat ut. Sedan kan grabbarna dela på resten, tänkte jag också. Kartongen stod baktill i "valpen" och jag gick för fem minuter in i ett förråd. När jag kom tillbaka till "valpen", fanns det inte en endaste folielåda mat kvar, bara kartongen! Och det utan att jag ens hunnit låta ordet gå till älgjägare och andra lättmatsbehövande.

Två episoder från min rekryttjänstgöring. En av killarna på luckan hade ofta nattpermis, bodde i Gävle och kom ofta instormande fem, sex minuter före uppställning och krävde att alla skulle hålla sig undan. En morgon hade vi spikat igen hans skåp, vilket förstås försenade honom avsevärt och betydde att han fick ställa upp i permissionsuniformen. Rustmästare Wikström hörde sig för om orsaken och påbörjade med ett halvdolt leende en undersökning i ärendet. "Har Jonsson spikat igen Sundbergs skåp?" frågade han, med namnbyte förstås, var och en. När han kom till den med högsta numret sade han med lika stor och lika halvdold förtjusning: "Då konstaterar jag, att det måste vara Holmqvist som spikat igen Sundbergs skåp. Varför gjorde Holmqvist det?". Allmänt garv. Sundberg fick ta sig in i skåpet med kompaniets kofot.

Ungdomarna på Befälsskola Instruktörer (BSI) ryckte in några veckor före oss av vilka de flesta tagit studenten och ryckte in i början av juni. BSI:arna hade, tydligen av äldre furirer med flera, fått höra att nyinryckta kunde och borde "livas" under den första veckan med utegångsförbud. Vad dom inte visste var att några av oss hade kompisar som, då vi ryckte in, legat på Livkompaniet i ett år. Vi var alltså förvarnade. Gissa hur den "livningen" slutade för furirämnena, som trodde att vi inför "lumpen" låg vettskrämda och vred oss i sängarna.

Som vi alla vet kommer man mest ihåg det roliga med "lumpen". Aldrig att skidorna alltid gick sönder i smällkalla vintern, så man blev tvungen att sitta på ett traktorflak i stället för att glida fram på desamma. Aldrig lång-

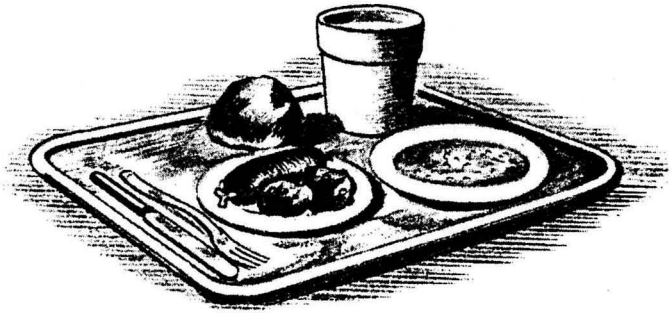
promenaderna med tung packning. Aldrig att marken var så frusen att granatkastarens stödplatta inte gick att få ned. Och så vidare.

Det allra finaste var kamratskapet – med både gamla och nya jämnåriga kompisar.

Frid över I 14 och alla dess minnen!

Bo "Pralen" Melander, Gävlefödd, i rekryten vid Hälsinge regemente 1960–1961 som följdes av fem repetitionsövningar som sergeant.

(Teckningar ur "Kungl. Hälsinge regemente i beredskap 1939–1945").

EN MUSIKPAVILJONG

av Jan G. Ljungström

En artikel med ovanstående rubrik var torsdagen den 20 september 2007 införd i Gefle Dagblad och författad av Jan G. Ljungström. Med författarens tillåtelse publiceras här denna artikel i utdrag då den har en direkt koppling till vårt regemente och dess musikkår. Överhoppningar markeras med tre punkter (...).

Där står den ståtlig, mitt i Rådhusesplanaden, Gävles mest centrala kulturbyggnad. I över åttio år har den förnämliga musikpaviljongen stått på sin plats och miljontals sköna toner har flödat ut från den sedan invigningen 1924. Paviljongen, som var en gåva av konsul C M Andersson, uppfördes i huvudsak för Hälsinge regementes musikkårs sommarkonserter, men orkestrar av olika slag har spelat där genom åren. Sorgligt nog har paviljongen nära nog stått oanvänd det senaste decenniet, men sommaren 2007 strömmade åter toner från den välbekanta byggnaden.

Redan år 1900 gavs esplanadkonserter, eller promenadkonserter som de även kallades, flera gånger i veckan under våren och hösten i Rådhusesplanaden. För konserterna stod även då Hälsinge regementes musikkår, hitrest från Mohed, och stora skaror Gävlebor samlades till dessa musikaliska nöjen.

Några år senare, i juli 1902, lämnade drätselkammaren förslag till stadsfullmäktige om att ett årligt anslag från stadskassan borde användas till "anordnande av 10–20 kostnadsfria friluftskonserter årligen i Rådhusesplanaden". ... .

Lämpligt nog fanns en musikestrad i stadens ägo, en estrad som användes under 1901 års utställning. Den var dock av primitiv natur, ett upplagt trägolv vilande på lösa bockar och helt utan tak. Den blev i alla fall användbar de kommande åren och ända fram till 1922 nyttjades den enkla musikestraden för musikkårens årliga konserter i Rådhusesplanaden.

Men på våren 1923 kontaktade chefen för Hälsinge regemente, överste Henning Stålhane, kammarkontoret i Gävle och meddelade att han inte längre medgav att regementets musikkår fick konsertera i Rådhusesplanaden, om inte tak blev uppsatt över musikestraden "till skydd för notbladens förstöring genom regn". ... .

Stadsarkitekten Gunnar Wetterling fick i uppdrag att lämna ritningsförslag till en helt ny musikpaviljong i esplanaden. ... En första skiss sändes över till regementets musikdirektör, Ivar Widner, för ett första utlåtande. Widner blev förtjust och lät Wetterling arbeta vidare med förslaget. ... .

(Ur Gävle Stadsarkivs samlingar).

Söndagen den 13 juli var det så dags att inviga den nya musikpaviljongen. Dagen före hade Hälsinge regemente firat sitt 300-årsjubileum med pompa och ståt och huvudpersonen där var givetvis kung Gustaf V, som hedrade jubileet med sin närvaro. ... .

En stor skara söndagslediga Gävlebor hade samlats i esplanaden för att lyssna till den första sommarkonserten. ... En nöjd överste Stålhane tackade också på musikkårens vägnar för den "vackra paviljongen" som räddat framtida sommarkonserter. ... .

Konserterna i esplanaden blev en tradition och år efter år under sommarmånaderna strömmade musik från den ståtliga musikpaviljongen, vanligtvis tio konserter varje sommar. 1957 förlorade Hälsinge regemente sin musikkår, men omedelbart skapades en ny musikkår av regementets kamratförening, som gjorde att musiken och konserterna kunde leva vidare. ... .

De senaste åren har musikpaviljongens öde och förfall flitigt omtalats på Gävletidningarnas insändarsidor, då i huvudsak av "1990-talets arrangör av esplanadmusiken", Ingvar Pira. ... .

Gävles mest centrala kulturbyggnad börjar sakteliga vakna till liv igen och till sommaren 2008 kan stadens invånare säkerligen se fram emot ett flertal sommarkonserter. Det är väl vår ståtliga musikpaviljong värd.

KAMRATFÖRENINGEN 1938–2008

av Knut Björkenstam

Kunglig Hälsinge regementes kamratförening bildades den 14 augusti 1938 i samband med festligheter i Regementsparken på Kungsbäck. Det är således i år 70 år sedan. Detta kan inte förbigås. Sjuttioårsjubileet högtidlighölls i samband med kamratföreningens årsmöte lördagen den 15 mars. Härom är skrivet i kapitlet *Årsmötet 2008*.

Kamratföreningens verksamhet och tidigare jubileer har kontinuerligt skildrats i årsskriften respektive årsboken *Bocken*. Det finns därför ingen anledning att i årets skrift upprepa detta. Den intresserade kan ta fram sina gamla årgångar. Sådana kan också beställas från kamratföreningen.

Särskilt bör framhållas den omfattande sammanfattning av kamratföreningens verksamhet som gjordes inför 50-årsjubileet 1988 av årsbokens dåvarande redaktör Erik Persson. Boken innehåller också många unika illustrationer.

Mot bakgrund av ovanstående redogör jag i årets skrift enbart för kamratföreningens verksamhet åren 1998 till och med 2007. Som källor har jag främst använt de olika årgångarna av årsskriften.

*

1998

Antalet medlemmar var vid årets början 221 och vid dess slut 270. Det var en markant ökning trots regementets nedläggning 1997. Eller var det på grund av ...? Året präglades av två händelser, kamratföreningens 60-årsjubileum och utgivningen av den andra "Kungsbäcksboken" *Så minns vi Kungsbäck – Hälsinge regementes chefer 1968–1997 berättar.* Denna innehöll även årsboken för 1998 vilken omfattade 203 sidor.

Jubileet genomfördes lördagen den 16 maj i vackert vårväder. Högtidslunch avåts i Soldathemmet med 100 närvarande medlemmar och gäster. Högtidstal hölls av kamratföreningens ordförande Tomas Bornestaf och klubbföraren i I 14 S Knut Björkenstam. För taffelmusiken svarade sextetten Pontonjärerna från Skutskär. Därefter förevisade Gävleborgsgruppen på Lilla fältet delar av sin verksamhet varefter gruppens lokaler besöktes. Dagen slöt med kaffe med dopp vid Soldattorpet. Fem kamrater, vilka var med vid kamratföreningens bildande 1938, deltog under dagen, nämligen Birger Brolin, Carl Gustav "Gösta" Dahl, Carl Erik Engblom, Sven Söderhielm och Hugo Sööder.

Den 8 augusti var kamratföreningen värd för en konsert i Regementspar-

ken. Det var Bollnäs Blås som underhöll en stor publik med denna uppskattade konsert. Många av kamratföreningens medlemmar var närvarande som åhörare.

Efter regementets nedläggning 1997 är det från och med 1998 Kunglig Dalregementet som på olika sätt stöttar kamratföreningen.

1999

Årsmötet ägde rum onsdagen den 17 mars på Järnvägsmuseet i Gävle. 30 personer hade hörsammat kallelsen. Det blev skifte på ordförandeposten. Tomas Bornestaf avgick efter fyra år och efterträddes av Rolf Dahlström, försvarsområdesbefälhavare och regementschef i Falun men ursprungligen officer vid Hälsingarna. Efter rundvandring på museet avåts en enklare måltid i en med museet "hopkopplad" restaurangvagn modell äldre.

Även detta år präglades av ett jubileum. Det var nämligen 375 år sedan som vårt regemente sattes upp. Det räknar nämligen 1624 som sitt officiella födelseår ehuru regementet kan spåras bakåt i tiden ända till Gustav Vasas dagar. Kamratföreningen var medarrangör i högtidlighållandet men det var Kunglig Dalregementet som var huvudansvarigt.

Högtidligheterna inleddes lördagen den 11 september klockan 11.00 med uppställning på Rådhustorget av hemvärnets musikkår, fanvakt, regementets kompanifanor samt fanborg ur hemvärnet och de frivilliga försvarsorganisationerna. Efter avlämning till försvarsområdesbefälhavaren Rolf Dahlström, marscherade hela styrkan upp till Regementsparken. Där ägde själva jubileumsceremonin rum.

Det hela började med att regementets igenkänningssignal blåstes varefter parad för fanan genomfördes. Så följde ett väl avvägt program med bland annat korum och kransnedläggning vid minnesstenen. Tal hölls av den siste regementschefen Tomas Bornestaf och av vår förenings ordförande Rolf Dahlström. Östen Andersson och Knut Björkenstam tilldelades Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbunds (SMKR) förtjänsttecken i guld och tvillingarna Leif och Sverker Hållander var sin snidad bock i trä som tack för komponerandet av marscherna "Gästrikebrigaden" respektive "Gävleborgarnas marsch" vilka båda spelades av musikkåren. Så följde lunch i Högskolans restaurang, det vill säga den före detta värnpliktsmatsalen. Dagen avslutades med filmförevisning i Högskolans aula.

En annan händelse detta år värd att notera är att kamratföreningens årsskrift kom ut i nytt utförande. Regementets nedläggning innebar att kamratföreningen inte längre av egen kraft kunde ge ut *Bocken* i bokform. Det blev i stället en årsskrift, *"mindre men vassare"* som Rolf Dahlström uttryckte det. Antalet sidor blev 36 inklusive omslag.

Medlemsantalet vid årets slut var 310, ett tecken på ökat intresse för kamratföreningen och hoppeligen även för regementet.

2000

Årsmötet ägde rum onsdagen den 15 mars i Soldatkyrkan och Soldathemmet. Detta år deltog enbart 24 medlemmar. Själva mötet genomfördes i kyrkan. Tre nya hedersmedlemmar kallades, nämligen före detta regementscheferna Folke Ekstedt och Tomas Bornestaf samt trotjänaren i kamratföreningen Östen Andersson. Efter årsmötet serverades öl och landgång i Soldathemmet. Ordföranden anordnade ett lotteri med priser med anknytning till Kunglig Dalregementet varefter kvällen avslutades med en visning av den videofilm som spelades in i samband med 375-årsjubileet 1999.

Den 16 september genomfördes en kamratträff i Söderhamn på det gamla flottiljområdet med vår kamratförening som arrangör. Kamrater från Falun, Gävle och Söderhamn deltog, sammanlagt 90 personer. Huvudpunkt på programmet var ett besök på flottiljmuseet.

Bocken omfattade detta år 52 sidor.

Antalet medlemmar vid årets slut var 303.

2001

Årsmötet var detta år förlagt till en lördag, nämligen den 31 mars, för att ge fler medlemmar möjlighet att närvara. Valet av veckodag visade sig vara ett lyckokast då 54 personer infann sig. Programmet för årsmötet hade också ändrat form och innehåll, något som fortlevt ända fram till innevarande år. Det innebär: oktett/sextett ur hemvärnsmusikkåren medverkar, samling i Soldathemmet där kaffe med dopp serveras, därefter intagande av platser i Soldatkyrkan för korum, högtidstal (tillkom först 2002) och årsmöte samt lunch i antingen den gamla värnpliktsmatsalen eller på Stora Valls Gästgiveri, den före detta överstebostaden. Dagen avslutas sedan med ett studiebesök i Gävle eller dess närhet.

Vår föreningspräst, prosten Stefan Nilsson, förrättade korum och lunchen avåts i värnpliktsmatsalen efter det att vi fått en guidning på Högskolan.

Lördagen den 8 september deltog kamratföreningen i en träff på Rommehed, gemensam för de militära kamratföreningarna i Falun, Gävle och Söderhamn. Visning av det gamla lägret, musik av en hemvärnsmusikkår och exercisuppvisning à la 1846 stod bland annat på programmet.

Under året tilldelades Tomas Bornestaf SMKR:s förtjänsttecken i guld.

Bocken innehöll detta år 60 sidor.

Den 31 december hade kamratföreningen 301 medlemmar.

2002

Lördagen den 9 mars genomfördes årsmötet med 65 närvarande. Program i stort enligt den föregående år fastlagda modellen. Premiär för högtidstalare. Först ut var överintendenten vid Statens Försvarshistoriska Mu-

seer, Leif Törnqvist, som talade om traditionens betydelse. Även detta år intogs lunch i värnpliktsmatsalen. Dagen slutade med filmförevisning i Högskolans aula.

Lördagen den 14 september ägde den tredje gemensamma kamratföreningsträffen rum. Nu gällde det besök på Laxön och i Marma. Även i år deltog Hemvärnets musikkår i Gävle. Laxön var tidigare ingenjörtruppernas övningsplats och Marma känner vi alla till. Där visade hemvärnet upp sig i samband med stridsskjutningar.

Bocken omfattade 60 sidor.

Vid årets slut var kamratföreningens medlemsantal 320.

2003

Lördagen den 5 april var det åter dags för årsmöte, nu med drygt 60 deltagare. Medlemmarna Patric Norrå och Lars Lundin hade ordnat en specialutställning med urval ur sin militariasamling. Någon högtidstalare hade inte gått att engagera detta år. Ny hedersmedlem blev förre landshövdingen i Gävleborgs län Lars Ivar Hising. Lunch på Stora Valls Gästgiveri. Studiebesök på Lantmäteriverket.

Årets kamratföreningsträff ägde rum i Falun med besök i Koppargruvan som huvudpunkt. Lunch intogs i Dalregementets till restaurang förvandlade värnpliktsmatsal varefter dagen slöt med besök på Bergsmansgården Gamla Staberg.

Bocken var även detta år på 60 sidor.

Medlemsantalet vid årsslutet var 378.

2004

Lördagen den 27 mars genomfördes årsmötet enligt numera fastlagd modell. Överstelöjtnant Per-Erik Fyhr var årets högtidstalare och informerade om det svenska militära biståndet i Baltikum. Knut Björkenstam kallades till hedersledamot i föreningen. Efter lunch på Vall genomfördes ett studiebesök på briggen Gerda.

Höstens kamratträff med kamrater från Falun och Söderhamn genomfördes lördagen den 28 augusti och var förlagt till Furuviksparken. Sammankomsten omfattade också ett besök vid det numera till museum omgjorda kustartilleribatteriet på Furuskär.

Bocken hade nu utökats till 64 sidor.

Vid årets slut var 395 medlemmar inskrivna i kamratföreningens rulla.

2005

Årets årsmöte gick av stapeln lördagen den 12 mars med drygt 60 närvarande. Högtidstalare var ordföranden i SMKR, kommendören Sune Birke, som talade om kamratföreningsrörelsens betydelse. Lunchen avnjöts på Gästgiveriet Stora Vall. Efter denna samlades deltagarna i Högskolans se-

Kamratföreningens årsmöte den 27 mars 2004. Rolf Dahlström hälsar gäster och medlemmar välkomna. Från vänster ses Hans Beminge, Carl-Axel Bergström, Edvard "Trönö" Jonsson, Ann-Britt Littorin och Ingvar Hansson. Okänd hämtar kaffe. Foto Knut Björkenstam.

naste tillbygge som ligger där snickeriet en gång i tiden låg. Där informerade Håkan Nordfors om arbetet vid Gävleborgsgruppen och Tomas Bornestaf om Sällskapet Hälsinge Regemente som bedriver uthyrningsverksamhet i Soldathemmet och Soldatkyrkan.

Detta år inledde kamratföreningen utlandsresor. Den första gick till Helsingfors med besök på Gardesjägarregementet och vid hjältegravarna vid Sandudd. 48 personer deltog.

Den 3 september ägde den gemensamma kamratföreningsträffen rum för sjätte gången, nu i Dalarna. 64 deltagare med I 14-anknytning ställde upp. Temat var i Gustav Vasas fotspår och innebar besök i Rankhyttan och via Rommehed ävenledes besök vid Ornässtugan.

Bocken omfattade detta år 68 sidor.

Den 31 december hade kamratföreningen 377 medlemmar.

2006

Lördagen den 11 mars ägde årsmötet rum enligt det numera traditionella programmet. Knappt 80 personer hade hörsammat kallelsen. Årets högtidstalare var rektorn vid Högskolan Leif Svensson. Stefan Nilsson och Anders Lindström tilldelades kamratföreningens förtjänstplakett. Efter lunch på Stora Valls Gästgiveri besöktes Högskolans nya bibliotek, byggt på östra delen av den före detta kaserngården.

Årets utlandsresa gick även den till Finland, närmare bestämt till Skärgårdshavets marinkommando i Åbo. 21 personer deltog. Efter information om den finska marinen av i dag färdades deltagarna till Nådendal för inkvartering på Spa Hotel Nådendal. Där gavs möjligheter till promenader, bastubad eller massage. På resan hem med färjan berättade Carl Björeman om soldater han mött och minns.

Höstutflykten ägde rum den 2 september med kamratföreningen i Falun som arrangör. Programmet genomfördes i Stockholm med besök på Militärhögskolan på Karlbergs slott. På kvällen övervar deltagarna den stora tattooföreställningen i Globen. Omkring 100 personer deltog.

Bocken var 68 sidor "tjock",

Medlemsantalet vid årsslutet var 365.

2007

Årsmötet genomfördes lördagen den 17 mars. Knappt 100 personer hade infunnit sig (rekord). Årets högtidstalare var professor Bo Huldt vid Försvarshögskolan i Stockholm. Kamratföreningens förtjänstplakett tilldelades Lennart Ödeen, Karin Rolfhamre och Ingmar Andénius. Regementets medalj tilldelades Carl Gustav "Gösta" Dahl, främst för dennes initiativ att bilda kamratföreningen I 14 S. Lunch intogs på John Bauer-gymnasiet som också var dagens studieobjekt liksom Järnvägsmuseet.

För tredje året i rad gick utrikesresan till Finland. Denna gång till Helsingfors i och för besök på fästningen Sveaborg. Ett 25-tal personer deltog.

Höstutflykten ersattes av en minnesceremoni i Gävle, lördagen den 8 september, för att erinra om att det var tio år sedan som vårt regemente lades ner. Då "syndafloden" drabbade staden just denna dag fick alla planerade ceremonier i tillämpliga delar genomföras på dansbanan i Regementsparken. 70 personer hade trotsat vädret för att närvara. Korum och högtidstal samt uppspelning av marscher med anknytning till regementet stod bland annat på programmet. Lunchbuffé intogs på Stora Valls Gästgiveri. Därefter följde uppvisning av frivilliga försvarsorganisationer runt dansbanan, på vilken åskådarna sökt skydd mot regnet.

Bocken omfattade detta år 72 sidor.

Antalet medlemmar var den 31 december 364 stycken.

ÅRSMÖTET 2008

av Knut Björkenstam

Den 14 augusti 1938 bildades regementets kamratförening. Den kunde således år 2008 högtidlighålla sitt 70-årsjubileum. Så skedde också i samband med årsmötet som ägde rum lördagen den 15 mars. Till detta hade infunnit sig drygt 80 personer. Bland dem fanns två representanter för Gotlands regementes kamratförening Stockholmskretsen, Lars-Inge Hägle och Eva Bengtsson. Även i år gavs möjlighet för medlemmar i Stockholmsområdet att ta sig till Gävle med buss. Programmet kom att genomföras enligt numera "stående order".

Sålunda underhölls gästerna vid samlingen i Soldathemmet med musik av Flygvapnets hemvärnsmusikkårs sextett alltmedan kaffe med dopp förtärdes. När klockan närmade sig 11.00 äskade föreningens ordförande, Rolf Dahlström, tystnad för att hälsa alla välkomna till dagens aktiviteter. Därpå spelade sextetten regementets marsch varefter de församlade tog plats i Soldatkyrkan.

Så följde korum inlett med korumslag. Traditionsenligt talade sedan prosten Stefan Nilsson. I år utgick han från den gamla bönen "Gör mig till Ditt redskap för fred och frid" och talade om behovet av andlig och kulturell inramning av våra liv, behovet av att ha en tolkningsram. Psalmerna 181 och 231 inledde respektive avslutade akten. För musiken svarade Karin Rolf-

Från vänster: Rolf Dahlström, Raymond Iller, Svante Borg, Stefan Nilsson och Hans Beminge. Foto: Knut Björkenstam.

Sextetten utför korumslag. Foto: Knut Björkenstam.

hamre, i år vid pianot då kyrkans orgel är så sliten att den för närvarande inte går att använda.

Årets högtidstalare var översten och chefen för Livgardet Svante Borg. Han informerade om sin syn på dagens soldater, officerare och övningsverksamhet. Soldaterna i dag har "slagit sig fram för att få göra värnplikten" vilket gör att deras inställning till denna är positiv. Detta skiljer sig från förhållandet förr då alla genom pliktlagen tvingades fullgöra sin militärtjänst. Av officerarna har de allra flesta varit ute i internationell tjänst, många till och med två à tre gånger. Detta är en väsentlig skillnad mot förr då de flesta inte tjänstgjort utomlands. Dagens övningsverksamhet är helt inriktad på vad som väntar de svenska förbanden då de skickas ut i världen. Allt detta sammantaget är mycket positivt. "Det förklarar också varför jag alltjämt är kvar i Försvarsmakten" slutade överste Borg sitt anförande. Han avtackades av ordföranden genom att denne överlämnade ett exemplar av regementets historia.

Ett kortare uppehåll följde under vilket de närvarande kunde studera alla de fotografier från epoken Mohed som fanns uppsatta i Soldathemmet. Representanter för Mo hembygdsförening svarade härför enär det i augusti i år

är etthundra år sedan som regementet genomförde sitt sista möte på Mohed. Om detta står att läsa på annan plats i *Bocken*.

Efter pausen genomfördes själva årsmötet vilket snabbt klubbades igenom av ordföranden. Årsavgiften för 2009 fastställdes till oförändrade 150 kronor. Ordföranden påpekade dock att en höjning kan bli aktuell i framtiden bland annat beroende på utvecklingen av medlemsantalet.

Föreningens förtjänstplakett utdelades till Sven-Erik "Svesse" Olsson för hans arbete med att överföra föreningens videofilmer till DVD och till Per Wahlfridsson, vice kårchef för hemvärnsmusikkåren, som erkänsla för dess insatser i föreningen. Så kallades den nyss avgångne klubbföraren för I 14 S, Knut Björkenstam, fram för att ur ordförandens hand mottaga en flaska med värdefullt innehåll som tack för mångåriga insatser för I 14 S.

Med anledning av dagens betydelse intogs jubileumslunchen i studenternas matsal belägen i samma byggnad som den forna värnpliktsmatsalen. Förrätt, varmrätt och kaffe med kaka förtärdes. De som så önskade kunde till detta inhandla vin.

Efter lunchen förflyttade sig alla till Länsmuseet där en guidad visning

Knut Björkenstam avtackas av Rolf Dahlström.
Foto: Agneta Björkenstam.

följde. Rundvandringen koncentrerades till museets förnämliga konstsamlingar representerande konst från 1600-talet fram till våra dagar. Vi var alla förvånade över att museet kunde visa upp så mycken förnämlig konst. Och vår guide var något alldeles extra, helt fantastisk.

Bortåt 15.30 var det så dags för Rolf Dahlström att avsluta dagen genom att tacka alla för att de anslutit till dagens 70-årsjubileum. Han uttryckte också en önskan om att var och en skall bidra till en ökad medlemsrekrytering och erinrade om att vänner och bekanta alltid är välkomna att delta i föreningens olika aktiviteter.

Ett par av deltagarna i lunchen, Svante Borg och Sture Rolfhamre.
Foto: Knut Björkenstam.

MED KAMRATFÖRENINGEN I TALLINN

av Hans Beminge

På Mors dag var det åter dags för Kamratföreningens vårutflykt i österled, i år till Tallinn. Vi steg ombord på Tallinks M/S Victoria något reströtta efter bussturen till Frihamnen i Stockholm. Efter en snabb dusch och klädombyten ställde vi oss bland de första i kön till den väntande buffén. Sommaren hade kommit med sol och värme, så vi bara njöt av färden genom Stockholms vackra skärgård. Efter det vi besökt baren och taxfree, somnade vi raskt in.

På kajen möttes vi av vår försvarsattaché, flygöversten Hans Hansson, som hälsade oss välkomna och informerade om besöket på Vaktregementet i Tallinn. Det är naturligtvis inget vaktförband utan man utbildar militärpoliser och skytteförband, samt deltar som paradtrupp vid olika ceremonier i Tallinn. Så iväg med bussen i den ganska livliga morgontrafiken till regementet.

Vi stannade så småningom utanför något som absolut inte såg ut som kaserner. Det visade sig vara gamla, ganska slitna, sovjetiska före detta kaserner. Vi möttes i kasernvakten (den bemannades av vad vi skulle kalla visstidsanställda hemvärnssoldater) av kaptenen Hannes Meimre, som till vår förvåning talade god svenska. Det visade sig att han utbildats i Sverige i fem år med sista utbildning på Försvarshögskolans stabskurs.

Vi följde honom genom det ganska risiga kasernområdet till en lektionssal där han informerade oss om det estniska försvaret och dess uppbyggnad. En före detta sovjetisk pansaröverste var ÖB!! Materiel och vapen kom från alla möjliga och omöjliga håll. Sverige, Ryssland, Finland, Holland var några av de som bidragit. Det var lite nostalgiskt att se AK4, 9 cm pvpjäs och AT4, som med en massa annan materiel skänkts till esterna.

Värnpliktsutbildningen är obligatorisk men förknippad med en hel del svårigheter att genomföra, bland annat för att en hel del tydligen talar enbart ryska. Med en befolkning på mindre än 1,5 miljoner invånare, så blir det knappt 1 200 soldater att utbilda. Ungefär vad gamla I 14 utbildade. Vi vandrade runt i soldatförläggningen och tittade in i logement, tvättrum med mera. Vapenförråd fanns i varje våning. Där förvarades skarp ammunition, inte bara finkalibrig!

Vi avslutade besöket med en liten rundvandring på området. Vi tackade för oss genom att överlämna regementets historia. Utanför väntade bussen som körde oss till Tallink City Hotell, där vi åt en buffélunch.

Efter lunchen promenerade vi till gamla staden med Domberget. På Domberget ligger bland annat katedralen från 1200-talet där flera svenska

officerare och ämbetsmän är begravda. Den svenska tiden varade från 1561 (Erik XIV) till 1710 då Tallinn erövrades av ryssarna. Bland annat upprättades universitet och hovrätt i Tarttu (Dorpat). Det svenska styret innebar en kulturell uppryckning i dåvarande Livland.

Men redan 1219 anlade den danske Valdemar II borgen på Domberget. Det var i Tallinn på Domberget danskarna fick sin Dannebrog, som kom från himlen. Som minne därav finns än i dag "Danske kungens trädgård", som ligger vi "Långe Hermans torn" där man efter den långa sovjetiska ockupationen kunde hissa den estniska flaggan. Även Vaktregementet bär färgerna rött och vitt. Den gamla staden är upprustad till sin forna prakt. Mängder med turister strövade omkring, åt och njöt av en kall öl denna varma dag, så även vi.

Innan ombordstigningen stannade nog de flesta i affären där öl, vin och alkohol säljs till mycket låga priser. Estland har en mycket låg alkoholskatt. En mycket intressant resa till ett land som så sent blivit tillgängligt för oss, avslutades som den började, med en buffé med mera.

Stort tack Anders Lindström för en väl arrangerad resa.

Vid vaktregementets kaserner. Från vänster Olle Larsson, överste Hans Hansson, Gunnar Söderström och Hans Beminge. Foto: Bo Rossander.

MOHED 1689–1908

av Knut Björkenstam

Hittills under 2000-talet har det av olika anledningar funnits skäl att minnas och erinra om händelser i det förflutna med anknytning till vårt regemente och dess kamratförening. Ett är att det i år, 2008, är precis etthundra år sedan som det sista regementsmötet hölls på Mohed, regementets gamla övnings- och lägerplats strax väster om Söderhamn. Det har under årens lopp skrivits en hel del i *Bocken* om Mohed och vad där ägt rum. Det finns alltså ingen anledning att i årets upplaga upprepa vad olika författare producerat. Men att helt förbigå jubileet vore dock fel, varför något här skall nedtecknas.

År 1689 blev Mohed vårt regementes övningsplats. Det skedde då Karl XI var regent och efter en tioårig fredsperiod, en lång tid för att vara i stormaktstidens Sverige. Under ytterligare elva år skulle freden äga bestånd. Regementet var redan gammalt vid denna tid och vid den första sammandragningen av regementet till Mohed fanns krigsveteraner i dess led. Här utbildades soldaterna i svensk taktik, "det nya, det karolinska manéret": "Gå lugnt mot fienden, huka Er icke för skott och kulor, ty Gud bestämmer över Edra liv, skjut en salva och gå käckt fienden in på livet".

Detta var den enkla instruktion som varje dag ljöd ut över heden och som övades från dess ena ända till dess andra. Taktiken kom sedan att praktiseras i samband med att det stora nordiska kriget bröt ut år 1700 i och med att Sverige angreps av Danmark, Ryssland och Polen. Den bästa armé vårt land

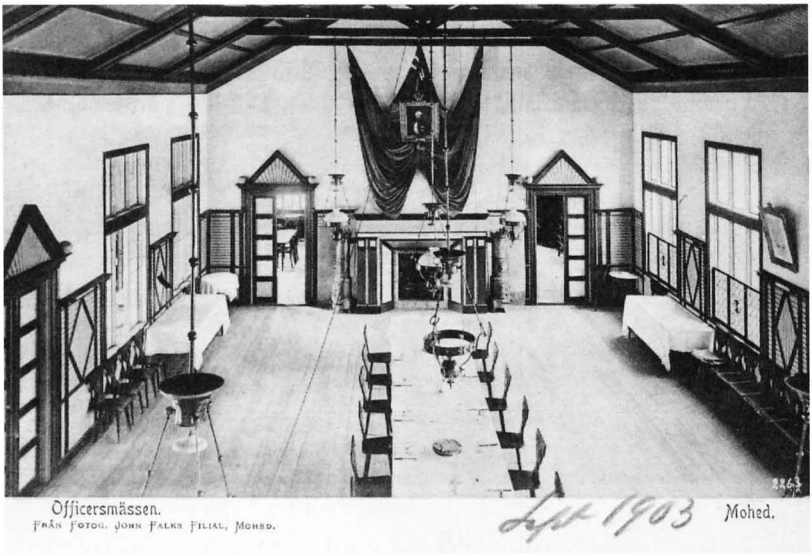
Manskapsbarackerna i Mohed. Foto ur kamratföreningens arkiv.

någonsin haft skickades i fält. Under många år kom den att bestå provet och visa att "det svenska manéret" var överlägset dess fienders.

Efter vårt senaste krig som utkämpades mot Danmark 1814 och som resulterade i att Norge införlivades med Sverige har vi haft fred. Taktik och teknik utvecklades under 1800-talet och visade att indelningsverket hade tjänat ut. 1901 års försvarsordning innebar en övergång till allmän värnplikt, ett förhållande som bestått fram till vår tid. De indelta regementenas gamla hedar kom att överges och förbanden flyttade successivt in i nyuppförda kaserner.

Det sista regementsmötet på Mohed genomfördes sommaren 1908. Hur det avslutades har bland annat hälsingeofficeren Olof Arborén skildrat i sin bok *Svart och vitt* ur vilken jag tillåter mig att citera följande:

"I den vanliga taptomarschen kring lägerområdet skulle denna gång både officers- och underofficerskårerna deltaga. Vi ställde alltså upp bakom varandra omedelbart efter musikkåren. Ingen vid den uppställningen deltagande skall någonsin glömma hur det då kändes där innerst inne. Vid trumslagarnas ta ta ta fattades vi alla av vemod och gripenhet, så det värkte i bröstet. Jag känner ännu hur det satt som en klump i halsen. När detta ståtliga tapto med sitt imponerande taktfasta följe passerade förbi, kunde man med största tillfredsställelse konstatera, att stundens högtidligheter och allvar gjort ett mycket starkt intryck på den inte alltför lättrörda hälsingesjälen.

Matsalen i officersmässen på Mohed omkring år 1900.
Tillhör Knut Björkenstam.

Omedelbart efter taptots slut rådde en lång beklämmande tystnad bland de 150 deltagarna – intet öga var torrt. Vid den mässafton, som efter taptot för oss slöt denna historiska dag, var stämningen en helt annan än den vanliga. Det var som hos en stor familj, vars alla medlemmar kände att nu måste de för alltid lämna sitt gamla kära hem, där de trivts så innerligt gott och haft det så bra. Aldrig mer skulle de få återse "sitt" Mohed, nu skulle de planteras om i helt nya och förändrade förhållanden". Så långt Olof Arborén.

Regementet hade dock inte för gott lämnat Mohed. Sporadiska återbesök kom att genomföras. Bland annat under 1950-talets första hälft grupperades på höstarna rekrytbataljonen på och omkring Mohed i samband med att repetitionsövningsförband tog kasernerna i besittning.

Ett exempel taget ur tidningen Norrlandsposten den 24 september 1955 då rekrytbataljonen mellan den 9 september och den 13 oktober var förlagd i och kring Mohed.

I 14-rekryterna sista gången i mohedslägret

MOHED (NP). Kriget är i full gång på de gamla anrika militärmarkerna i Mohed och i skogarna däromkring. I 14 rekrytbataljoner har i tre kolonner med cykel, lastbil och traktor flyttat över sin utbildning från den fasta förläggningen i Gävle och ut till den gamla exercisplatsen i Mohed. Förflyttningen är åtminstone delvis betingad av den omständigheten att ett repetitionsförband inkallats och tagit förläggningen i Gävle i anspråk. Övningarna sker under ledning av majorerna Påhlgren och Westman.

Förbanden har inte hunnit så långt i sin utbildning att denna »utflykt» kan få formen av en manöver och därigenom förrycks hela utbildningsprogrammet en hel del.

[illegible] är inte dessutom [illegible] till viss del får [illegible] grabbarna en bättre kontakt med naturen och det fria fältlivet än vad fallet är i den fasta förläggningen i Gävle. Under alla förhållanden är vi glada åt denna möjlighet till en årlig utflykt till det gamla exercislägret i Mohed,

(Forts. på nionde sidan.)

[illegible] innehåller t. f. regementschefen överstelöjtnant Björkenstam. Tyvärr verkar det som om detta skulle vara sista året. Kommunen tar sina byggnader i anspråk och sedan får vi ingenstans att hålla till.

Exempel på arrangemang som förlagts till Mohed är Regementets Dag 1954, Försvarets Dag 1955, 50-årsjubileet 1958 av flyttningen från Mohed till Gävle och 80-årsjubileet 1988 av samma anledning. Kransnedläggning

vid minnesstenen på Mohed har förekommit i samband med regementets 350-årsjubileum 1974 och inför den sista grundutbildningsbataljonens utryckning våren 1993.

Regementet och kamratföreningen har aldrig glömt Mohed. Ett exempel härpå är den kamratsamling som ägde rum på den gamla lägerplatsen lördagen den 6 september i år för att erinra om att det i år är etthundra år sedan lägret lämnades. Om detta står att läsa på annat ställe i *Bocken*.

Byggnaderna från lägertiden är borta, annan bebyggelse har kommit i stället. De forna kompanigatorna med sina björkalléer är också borta. Men minnesstenen står alltfort och påminner besökare om Moheds militära förflutna. Och kanske kan den för ens inre syn frammana bilder ur det förgångna: de väl inrättade tälten före barackernas tillkomst, de strama leden av de blåklädda indelta knektarna, hästarnas frustande och kärrornas rassel, jägarhornets toner, musikkårens spel vid tapto då aftonsolens sista strålar reflekteras i Florsjöns klara vattenspegel. Så lever den gamla övningsplatsen sitt eget minnesomsusade liv, fjärran från dagens id, vemodsfyllt som fågelns sång i kvällningen.

Från Regementets Dag den 14 september 1958 i Mohed med anledning av att femtio år förflutit sedan regementet lämnade sin övnings- och lägerplats. Från vänster överste Axel Henriksson och stabschefen major Ingvar Sjödin efter att ha överlämnat regementets gåva till Mo församling. Fanförare är fänrik Bengt Hörner med regementets gamla fana.

Foto ur kamratföreningens arkiv.

MOHED DEN 6 SEPTEMBER 2008
100 ÅR SEDAN SISTA REGEMENTSMÖTET PÅ MOHED

av Hans Beminge

För 100 år sedan genomfördes det sista regementsmötet på Mohed. Riksdagen hade fattat beslutet att förlägga Hälsinge regemente till Gävle. Detta blev slutet på en epok då soldater från Hälsingland och Gästrikland hade sin samlings- och utbildningsplats i Mo i Hälsingland. Hur började Mohedsepoken, där regementet mötts och övats i över 200 år?

Den 9 augusti 1682 underskrevs av allmogens fullmäktige och guvernören i Tjärnbergsgården i Mo kontraktet om det ständiga knektehållet för Hälsinge regemente. Kontraktet konfirmerades av Karl XI den 9 september. I början av 1684 mönstrade kungen regementet i Gävle. Detta indelta regemente fungerade och övade från 1689 på nuvarande Mohed.

Lägret var inledningsvis ett tältläger, där enbart de sjuka var förlagda inomhus i privata hus i Mo-Myskje. Heden gjordes lämplig för regementets ändamål genom trädfällning med mera.

Efter finska krigets slut 1809 påbörjades en rätt livlig byggnadsverksamhet med trolig start av byggandet av officerspaviljongen 1810, förrådshus 1832, Hagabyggnaden 1838, "krutkapellet" (ammunitionsförråd) 1857, en manskapsbarack 1859, sjukhuset 1860. Under överste Muncks tid (1882–1893) ökade byggandet. Den 22 och 23 augusti 1908 avslutades det sista regementsmötet på Mohed. En epok var över, en annan skulle ta vid.

Så 100 år senare. Mo hembygdsförening och kamratföreningen började redan våren 2007 med att dra upp riktlinjerna för att högtidlighålla 100-årsminnet av flytten till Gävle. Samtidigt härmed skulle också Hembygdens dag i Mo genomföras. Rolf Dahlström och Hans Beminge svarade för kamratföreningens åtaganden.

Så kom då den 6 september, en rätt kylig höstmorgon, växlande molnighet och inget regn. Tidigt på morgonen började "Mohedingarna" att ordna i och runt Mohedshallen och sjukhuset med att iordningställa för fika med hälsingeostkaka, brödbak, kolbullar, bildutställning, föredrag och försäljning av lokalproducerad mat.

Strax före klockan 10.00 ställer Flygvapnets Hemvärnsmusikkår, fanvakt ur hemvärnet samt kamratföreningens fana och kompanifanorna som bärs av kamratföreningens medlemmar upp för inmarsch. Ungefär 300 åskådare njuter av musiken och fanprakten under inmarschen. Stämnings-

Uppmarsch med musikkåren i täten.

Den samlade fanborgen.

Kamratföreningens ordförande Rolf Dahlström talar.

fullt. En kvinna bredvid mig utbrister med tår i ögat: "Dom spelar så härligt!!" Toppbetyg med andra ord. Musikkåren spelar mellan varje moment i högtiden.

Rolf Dahlström hälsar alla välkomna och tackar i synnerhet Mo hembygdsförening för dess stora arbetsinsats. "Vi kom till ett dukat bord".

Stefan Nilsson ställde självklart upp och genomförde ett mycket uppskattat korum, så som bara Stefan kan.

Två högtidstalare fanns, dels Göran Malm som talade om vad som hänt

indelta soldater och officerare under krigen, som krigsfångar i Ryssland, och andra händelser, dels Lars-Holger Röstlund som berättade om en soldat som 1887 exercerade beväring på Mohed. Så småningom fick vi veta att denne märklige soldat var Nathan Söderblom, sedermera Sveriges ärkebiskop. Nathan fick under beväringstiden besök av sin yngre kamrat Olof Thörnell från Trönö och inspirerade honom att vid hemkomsten bilda "Trönö kompani". Olof kom att kröna sin militära karriär med att bli Sveriges förste överbefälhavare.

Ordföranden i Mo hembygdsförening informerade om vad som skulle hända under dagen. Han informerade även om att ett museum kommer att iordningställas i de gamla tvätthusen. Kan kanske vi kamratföreningsmedlemmar bidra med något?

Efter högtidstalen presenterades den nya Mo-flaggan. Det var för övrigt den andra flaggan i historien som efter Dannebrogen kom ner från himlen! Det var Söderhamns fallskärmsklubb som luftlandsatte flaggan. Chefen för Gävleborgsgruppen, Raymond Iller, hade hedersuppdraget att för första gången, under fanfarer, hissa den på Mohed.

Så återstod att spela regementets marsch. Jag tror att alla stod i enskild ställning och uppfattade att det var Hälsingarnas marsch som spelades. En minnesvärd bild med alla fanförare i givakt denna klara höstdag.

Efter utmarschen serverades lunch. Rolf Dahlström tackade Mo hembygdsförening genom att överlämna en kopia av en karta över Moheds läger från 1890, vårt bordsstandar och regementets historia.

Efter lunchen vandrade vi runt och umgicks. Vi åt hälsingeostkaka, lyssnade på musikkårens konsert, tittade på vår film "Epoken 1909–1994", lyssnade på föredrag, såg bildutställningen, bakade tunnbröd och mycket mera. En av de deltagande var www.dibis.se som håller på att bygga upp en bilddatabas, där det redan finns en del Mohedsbilder.

En lång, välarrangerad, kylig och innehållsrik dag var till ända, bussarna återvände och vi kunde med glädje och stolthet se tillbaka på ett mycket väl genomfört 100-årsjubileum och en innehållsrik Hembygdens dag i Mo.

"Kung, frihet, trohet, heder
till kamp hwar svensk bereder!"

Inskription på en gammal karolinervärja

KAMRATFÖRENINGENS VERKSAMHET 2007

Styrelsen för Hälsinge regementes Kamratförening får härmed avgiva följande berättelse över verksamheten 2007.

Hedersledamöter:	Överste 1 Allan Månsson
	Överste 1 Carl-Henrik Gåsste
	Hemmansägare Einar Berlin
	Överste 1 Karl-Evert Englund
	Överste 1 Ingmar Arnhall
	Kn Östen Andersson
	Överste Tomas Bornestaf
	F. landshövdingen Lars Ivar Hising
	Överstelöjtnant Knut Björkenstam
Ordförande:	Rolf Dahlström
Vice ordförande:	Göran Larsson
Sekreterare:	Hans Beminge
Kassör:	Kurt Kvist
Ledamöter:	Håkan Jaldén
	Staffan Åhs
	Ingvar Hansson
	Ulf Laurén
	Knut Björkenstam (representant I 14 S)
	Rune Westergren (representant Hemvärnet)
VU:	Knut Björkenstam
	Hans Beminge
	Ulf Laurén
	Ingvar Hansson
	Håkan Jaldén
Revisorer:	Rolf Jägare
	Peter Bohlin
Revisorssuppleanter:	Lena Broman
	Kenneth Lundström
Valberedning:	Torbjörn Lööw, sammankallande
	Ove Sundell
	Anders Jonsson
Redaktör för Bocken:	Knut Björkenstam
Klubbmästare:	Göran Larsson
Rekryteringsansvarig:	Ulf Laurén

Styrelseledamot i Sällskapet Hälsinge regemente: Hans Beminge

Antalet medlemmar den 31 december 2007 var 364.

Styrelsen har haft fem protokollförda sammanträden.

Sedvanligt årsmöte avhölls lördagen den 17 mars. Under samlingen med kaffe konserterade en förstärkt sextett ur Flygvapnets hemvärnsmusikkår. Som vanligt utmärkt genomfört. Vår ordförande hälsade välkommen till hundratalet medlemmar och anhöriga.

Kontraktsprosten Stefan Nilsson genomförde ett mycket uppskattat korum, där han talade om den inre och den yttre resan. Som vanligt svarade Karin Rolfhamre för orgelmusiken i vår soldatkyrka.

Årets högtidstalare var professor Bo Huldt, som talade om Sveriges plats i den globala säkerhetspolitiken.

Därefter avklarades årsmötesförhandlingarna. Årsmötet tilldelade Karin Rolfhamre, Lennart Ödeen och Ingemar Andénius Kamratföreningens förtjänstplakett för mångårigt, väl utfört arbete. Regementets medalj tilldelades Carl Gustav Dahl för initiativ till och arbetet med vår lokalavdelning i Stockholm (I 14 S).

Lunch avnjöts i John Bauergymnasiets matsal, där vår före detta major, rektor Göran Larsson, hälsade välkommen till skolan.

Efter lunchen förflyttade vi oss till Sveriges Järnvägsmuseum, där vi hade en mycket intressant rundvandring.

Den 27 till 29 maj genomfördes den nu traditionella resan till Finland genom Anders Lindströms försorg. Vi besökte den drygt 250-åriga fästningen Sveaborg, där en utmärkt guide informerade oss om historien runt fästningen.

Den 8 september genomfördes höstmötet. Ett möte som skulle uppmärksamma att det var tio år sedan regementet upphörde och Gävleborgsgruppen bildades. I hällande regn fick musikkårens marsch från Rådhuset ställas in tillsammans med "utomhusaktiviteterna". All verksamhet förlades till dansbanan i Regementsparken, där ordföranden hälsade välkommen till ett sjuttiotal kamrater med anhöriga. Programmet genomfördes med dansbanan som centrum.

Boken Bocken har även i år utgivits under Knut Björkenstams eminenta redaktörsskap med hjälp av hustru Agneta.

Återigen tack Knut och Agneta!

Gävle i mars 2008

Rolf Dahlström
Ordförande

Hans Beminge
Sekreterare

SKIFTE PÅ LEDNINGSTOPPEN I I 14 S

av Carl Gustav Dahl

I samband med årsmötet den 13 mars 2008 slutade "ledartrojkan" i I 14 S, nämligen Knut Björkenstam, Carl Gustav Dahl och Bo L Grawe. Samtliga hade efter lång och trogen tjänst avböjt omval. Vid årsmötet avgick även penninggranskare Lennart Littorin efter 22 år som sådan.

Avtackade kamrater. Från vänster Lennart Littorin, som erhöll föreningens bordsstandar och SMKR:s förtjänstplakett i brons, Knut Björkenstam, som tilldelades bordsstandar och SMKR:s förtjänstplakett i guld (den andra), Carl Gustav Dahl, som fick bordsstandar och SMKR:s förtjänsttecken i guld samt Bo L Grawe slutligen, som erhöll bordsstandar och SMKR:s förtjänsttecken i silver. Foto: Agneta Björkenstam.

Knut Björkenstam – klubbförare att minnas

Vår avgångne klubbförare i ledningen för I 14 S – Kungl. Hälsinge rege-

mentes kamratförenings lokalavdelning i Stockholm – har varit en stor föregångsman när jag ser tillbaka på mina 34 år i ledningen. Hans stora engagemang i alla delar av verksamheten har satt sina tydliga spår under sexton mycket aktiva år som klubbförare. Dessförinnan var Knut skrivare under fem år.

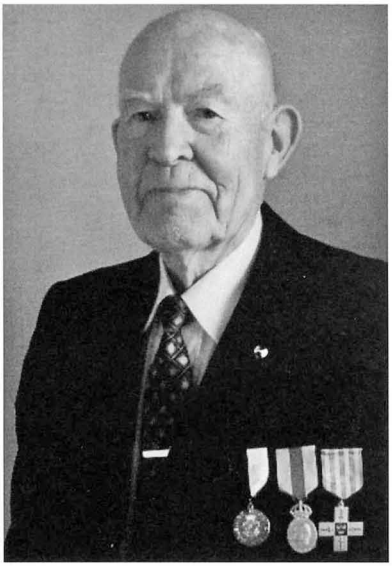
Vi övriga i ledningen har inspirerats på olika sätt till att göra vårt bästa.

Knut Björkenstam har även tagit initiativet till kontakter med andra militära kamratföreningar i Stockholm, vilket lockat många till medlemskap i vår förening och deltagande i våra aktiviteter. Anskaffadet av intressanta föredragshållare vid våra möten har oftast varit Knuts förtjänst.

Ett stort tack för Ditt engagemang i vår förening, ett engagemang som är till stor nytta för framtiden.

Bo L Grawe har sedan 1991 – efter att ha efterträtt Knut Björkenstam som skrivare samt som andre avlösare under många år – tillhört ledningen. Bo har genom sitt rika och omfattande kontaktnät med olika institutioner och föreningar i Stockholm spritt kännedom om vår förening och bland annat därigenom bidragit till ökat deltagande vid våra aktiviteter och till att antalet medlemmar ökat

Vad slutligen mig själv, **Carl Gustav Dahl,** beträffar har jag varit med i moderföreningen sedan den bildades 1938. Jag gjorde då rekryten på studentkompaniet. Jag torde nu vara den ende kvarvarande medlemmen från detta tillfälle. Jag tog vid en middag på officersmässen hösten 1968 tillsammans med överste Jan Smedler upp frågan om att bilda en kamratföreningens lokalavdelning i Stockholm. Så tillkom I 14 S den 26 oktober 1970. För detta erhöll jag vid kamratföreningens årsmöte 2007 regementets medalj, något som jag sätter stort värde på.

Författaren.

I 14 S VERKSAMHET 2007

År 2007 förlöpte i sedvanlig ordning med års- och höstmöten samt deltagande i Högkvarterets adventsgudstjänst i december. Därutöver genomfördes i början av september en kryssningsresa till Finland med besök på Nylands Brigad i Dragsvik, Ekenäs.

Deltagande i moderföreningens årsmöte i mars kunde möjliggöras tack vare att buss ställdes till förfogande av Gävleborgsgruppen. Under året har denna stött oss på ett utomordentligt sätt. Detta kan inte nog uppskattas av en liten förening som vår. Vårt varma tack och en förhoppning om att gruppen har möjlighet att även fortsättningsvis stödja oss i vår verksamhet. Tack kamrater!

Ledningens sammansättning efter årsmötet blev sålunda:

Klubbförare	Knut Björkenstam
Förste avlösare	Carl Gustav Dahl
Andre avlösare	Bo L Grawe
Skrivare	Jonas Neikter
Myntsamlare	Svante Karén
Gästabudsarrangör	Gunnar Hagstedt
Lösörebevarare	Lars-Göran Carlsson
Med hemlig funktion tillika banerförare	Benny Gustafsson

Vid årsmötet valdes också penninggranskare:
Anders Bager, Lennart Littorin,
Cajsa Gotthold (suppleant)

Valberedningen fick vid årsmötet följande sammansättning:
Carl Gustav Dahl, sammankallande
Lennart Kindström
Henning Jansson

I 14 S har under året varit representerad i moderföreningens styrelse genom klubbföraren.

Antalet medlemmar var vid årets början 131, vid årsslutet 135 varav 34 ständiga medlemmar och två hedersledamöter. Sex medlemmar har uteslutits efter att, trots påminnelser, icke ha betalat årsavgift för 2007.

I 14 S har under året varit medlem i SMKR, Förbundet för Sveriges folkförsvar och Stockholms länsförbund för krishantering (SLFK).

Samverkan med andra kamratföreningars lokalavdelningar i Stockholm har fortsatt med gott resultat. Livgrenadjärklubben med Sveaträngarna, Norra Smålänningarna, Dalkarlarna, Hallänningarna, Smålandshusarerna, Sveaartilleristerna, Skånska regementens kamratförening i Stockholm, Signaltrupperna och Nylands Brigads Gille är föreningar som vi närmast haft kontakt med.

I LKSS (Lokala Kamratföreningars i Stockholm Samarbetskommitté) har klubbföraren varit föreningens representant.

I 14-luncherna har fortsatt på Militärsällskapet med undantag för månaderna juni–augusti. Antalet deltagare har varierat mellan sex till åtta personer.

Ledningen har under året avhållit fyra sammanträden, ett på Transporttekniska föreningen (TTF) tack vare tillmötesgående av förste avlösaren, de övriga i Stiftelsen MHS-elevens möteslokal genom förmedling av lösörebevararen.

Vår- tillika årsmöte ägde rum den 22 mars i Militärstabsbyggnaden (MSB) med 47 deltagare. Föreläsare var FN-domaren Lennart Aspegren, som talade om folkmorden i Ruanda och sin roll som domare i detta sammanhang. Därefter följde som vanligt kamratlig samvaro i samband med en enkel måltid.

I början av september genomförde sexton kamrater en resa till Finland för besök vid Nylands Brigad i Dragsvik, Ekenäs. Det blev i allo en mycket lyckad resa där vi blev väl mottagna och bemötta på brigaden. För planering med mera fick vi hjälp av Silja Lines resebyrå i Gävle. Tack för det! Resebyrån förestås av Anders Lindström, tidigare kapten vid regementet.

Höstmötet genomfördes den 25 oktober i MSB med 46 deltagare. Huvudtalare var finske militärattachén i Stockholm, översten Erik Erroll, som informerade oss om finsk försvars- och säkerhetspolitik i dag. Ett mycket intressant anförande som fick till följd ett flertal frågor, inte minst av jämförande karaktär mellan den svenska och finska synen i dessa hänseenden.

För nionde året i rad deltog vi i Högkvarterets adventsgudstjänst den 12 december i Hedvig Eleonora kyrka. Efteråt samlades vi i Militärsällskapets lokaler för intagande av glögg, kaffe, lussebulle och pepparkakor. Stämningen var god och hög. 20 kamrater hade infunnit sig. Så småningom var det dags för uppbrott varvid vi önskade varandra God Jul och Gott Nytt År.

Ekonomin

Under 2007 har intäkterna för medlemsavgifter minskat något jämfört med föregående år: 5.600 kr (5.775 kr föregående år). Intäkter i form av donationer har också minskat. Årets donationer var 1.100 kr (1.550 kr).

Mötesverksamheten har gått bra med flitigt deltagande som under 2007 subventionerats med 1.738 kr (4.525 kr).

Disponibelt resultat:	
Balanserade medel	34 115,27
Årets resultat	2 819,07
Att disponera	36 934,34

Ledningen föreslår att de disponibla medlen föres i ny räkning.

Stockholm den 13 januari 2008

K Björkenstam *C G Dahl* *Bo L Grawe*

Jonas Neikter *Svante Karén* *Gunnar Hagstedt*

Lars-Gösta Carlsson *Benny Gustafsson*

Klubbföraren avtackar översten Erik Erroll vid höstmötet.
Foto: Bo L Grawe.

†

MEDLEMMAR SOM, ENLIGT VAD FÖRENINGEN KÄNNER TILL, AVLIDIT 2007–2008:

Olsson, Erik	Gävle	oktober 2007
Gjerulf, Urban	Ystad	16 februari 2008
Berlin, Einar	Gävle	27 juni 2008
Nordlund, Nils	Stråtjära	10 juli 2008
Ödeen, Lennart	Gävle	13 juli 2008
Gåsste, Carl-Henrik	Norsborg	15 september 2008
Öhlin, Lennart	Gävle	5 oktober 2008

Regementets kyrka – Soldatkyrkan. Foto: Knut Björkenstam.

Foto: Bertil Johansson.

God Jul
och
Gott Nytt År

Regementets fana,
tilldelad regementet av konung Gustav VI Adolf
på Lilla fältet
den 29 september 1952

Bygdens försvar är bygdens folk

AB Romi Tryck 2008

Bocken 2008
Dokumentet är skannat med upplösningen 300 pixlar/tum (120 pixlar/cm) och är direkt överfört till filformatet PDF (ver 6.0 eller senare). Arbetet har utförts av **Ulf Holmberg 2009-04-03**.